Poštnina plačana v gotovini

Leto XX., št. 282

Ljubljana, torek 2. decembra 1941-XX

Cena cent. 70

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42
Računi pri pošt. ček. zavodu: Ljubljana št. 17.749

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno L. 12.— za inozemstvo pa L. 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Krajevni boji v Marmariki

Odbit napad oklopnih vozil na bojišču divizije „Trento“ Več sovražnih tankov uničenih — Topniško obstreljevanje pri Solumu

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 1. decembra naslednje uradno poročilo štev. 547:

Včerajšnji dan je v Marmariki zopet potekel v znamenju lokalnih bojev. Pri Tobruku se je razvilo živahno delovanje topništva. Sovražni napadalni poskus z motoriziranimi sredstvi na bojišču divizije »Trento« je bil takoj zavrnjen. Na srednjem področju je prišlo do spopadov prednjih sil; več sovražnih tankov je bilo uničenih. Na bojišču pri Solumu sta nasproti si stoječi topništvi nadaljevali obstreljevanje.

V južnem Džebelu so bili napadeni in razpršeni sovražni motorizirani elementi.

Italijansko-nemški letalski oddelki so ponovno bombardirali in obstreljevali s strojnicami sovražne mehanizirane oddelke ter železniške in prometne zveze na področju pri Marsa Matruhu.

Pet sovražnih letal je bilo sestreljenih; italijansko-nemško protiletalsko topništvo v Bengaziju je sestrelilo tri o priliki letalskega napada, dve pa nemški lovci.

Hude sovjetske izgube pri Rostovu

Nadaljnje prodiranje proti Moskvi — Odbit sovjetski napad preko zaledenele Neve — Potopljen sovjetski ledolomilec — Bombardiranje sovjetskih taborišč in skladišč

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 1. dec. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na področju pri Rostovu je nadaljeval sovražnik tudi včeraj svoje protinapade z brezobzirnim uporabljanjem ljudi in vojnih potrebščin. Pri tem je zopet utrpel najhujše krvave izgube.

Na področju pri Moskvi napadajoči oddelki pehote in oklopnih vozil prodirajo nadalje proti sovjetskemu glavnemu mestu.

Pred Petrogradom je nasprotnik nadaljeval tudi včeraj svoje brezuspešne poizkuse izpadov. Pri zavrnitvi napada z močnimi silami preko zaledenele Neve je izgubil sovražnik poleg hudih krvavih izgub mnogoštevilne ujetnike, kakor tudi 30 oklopnih voz, med njimi 6 najtežjih.

Letalstvo je napadalo v srednjem in severnem odseku fronte z dobrim uspehom sovjetska oskrbovalna pota. Vzhodno od Volhova so bila bombardirana zaklonišča čet in skladišča blaga. Na vodovju pri Kronštatu so bojna letala potopila sovjetski ledolomilec. Z bombami je bila močno poškodovana večja tovorna ladja. Nadaljnji letalski napadi so bili usmerjeni proti Moskvi in Petrogradu.

Ob vzhodni škotski obali so napadla nemška letala podnevi z bombami in strelnim orožjem neko letališče. Lope in zaklonišča so bile zadete v polno, več letal na tleh pa je bilo poškodovanih. Ponoči so napadla bojna letala pristaniške naprave v južnozapadni Angliji.

V severni Afriki se boji južnovzhodno od Tobruka še nadaljujejo. Angleški protinapadi od juga so bili uspešno odbiti. Nemški in italijanski oddelki bojnih in lovskih letal so podpirali operacije.

Angleški bombniki so napadli v poslednji noči področje na severno-nemški obali. V Hamburgu in Emdenu je imelo civilno prebivalstvo izgube, mrtve in ranjene. Angleško letalstvo je utrpelo pri teh napadih zopet hude izgube. Izgubilo je 15 letal, izmed katerih so jih 10 sestrelile enote vojne mornarice.

Poslednji poskus sovjetske obrambe

Berlin, 1. dec. s. List »Zwölfuhrblatt« piše o položaju na vzhodnem bojišču ter poudarja, da je treba silovite sovjetske protinapade v južnem odseku bojišča smatrati za poslednji sovražni poskus obupne obrambe proti nezadržnemu pohodu nemških in zavezniških čet. Med tem ko se Angleži bore v Libiji, bi hotelo sovjetsko vojno poveljništvo pokazati, da je tudi ono začelo veliko ofenzivo na vzhodu. Jasno je, da je moralo v ta namen uporabiti vse svoje rezerve ljudi in vojnih potrebščin, med tem ko neuspehi prvih akcij že sedaj dokazujejo, da bo ta pobuda hrupno propadla. Med tem ko sile osi v južnem odseku bojišča hrabro zadržujejo sovražne protinapade in zadajajo sovražniku hude udarce, je zanimivo opazovati napredek nemške ofenzive v srednjem odseku. Smiselni nemški napadi na sovražne postojanke pred Moskvo uničujejo sovražni odpor ter pripravljajo tako z gotovostjo pot odločilni ofenzivi v tem odseku.

Španski prostovoljci v boju

Berlin, 1. dec. d. S pristojnega nemškega vojaškega mesta poročajo o odličnem ponašanju španske prostovoljske tako zvane »Sinje divizije«. V teku preteklega tedna je bila ta divizija zapletena v ogorčene borbe v južnem odseku fronte. Španska prostovoljska divizija je odbila veliko število protinapadov, ki so jih sovjetske čete podvzele, da bi zadržale prodiranje nemških in zavezniških čet.

Obletnica vzhodnoazijskega trojnega pakta

Japonska je odločena, da uresniči svoje ideale

Tokio, 1. dec. d. Ob obletnici pogodbe držav vzhodne Azije je imel japonski min. predsednik Tojo v soboto govor, v katerem je ponovno poudaril odločnost Japonske, da uresniči svoje ideale, ki so tvorili podlago sklenjenemu trojnemu paktu. V izjavah o položaju na Daljnem vzhodu je naglasil, da se Velika Britanija in Zedinjene države bore za nadvlado v vzhodni Aziji ter skušajo v tem stremljenju naščuvati en azijski narod proti drugemu. Poudaril je nato žalostno vlogo, ki jo igra maršal Čangkajšek, o katerem je naglasil, da je voljno orodje Anglije, Zedinjenih držav in Sovjetske zveze, kakor dokazuje njegovo nepreudarno trošenje mladih življenj. Njegovo nesmiselno upiranje proti Japonski je zadosten dokaz za to upravičeno sodbo. Min. predsednik Tojo je zaključil, da si zadnji čas Zedinjene države prizadevajo zanetiti čim več nesoglasij ter sporov na Daljnem vzhodu, da bi na ta način lažje napredovale proti svojim sebičnim ciljem.

Izjava poslanika Mandžukua v Rimu

Rim, 1. dec. s. Ob včerajšnji prvi obletnici japonsko-mandžursko-kitajskega protokola, je poslaništvo Mandžukua v Rimu objavilo naslednjo izjavo:

Dne 30. novembra je poteklo leto dni po podpisu posebnega protokola med Japonsko, Mandžukuom in Novo Kitajsko, ki naj bi zagotovil mir in napredek vzhodne Azije v novem redu. Vse tri države so se zavezale sodelovati v skupni borbi proti komunizmu ter pospeševati medsebojni gospodarski in socialni razvoj in poglabljanje najtesnejših stikov med seboj. Okoli osem let od proglasitve neodvisnosti Mandžukua so bili diplomatski odnošaji med Mandžukuom in Kitajsko prekinjeni in tu in tam je bila severna Kitajska celo izhodišče važnih zarot proti varnosti naše države, čeprav je ogromna večina prebivalstva obeh držav vedno želela normalne stike med obema državama. Z omenjenim protokolom je nova vlada nacionalne Kitajske formalno priznala Mandžukuo ter prvič zamenjala z njim diplomatske in konzularne predstavnike. Tako so se odprle nove možnosti za razvoj ogromnih ozemelj, katerim vladata obe vladi. Že v tem letu so bili navzlic velikim težkočam doseženi ogromni rezultati. Izmenjave med Mandžukuom in Novo Kitajsko so se zelo razširile, istočasno pa so bili izdelani tudi veliki industrijski in poljedelski načrti, ki naj povežejo gospodarstvi obeh držav, ki se dopolnjujeta. Ti načrti se že izvršujejo. Tudi v pogledu prometnih zvez po kopnem, morju in zraku smo zelo napredovali. Iz sodelovanja treh narodov, ki so se združili s podpisom protokola, že vstaja nov svet na vzhodu. Ta utrditev novega reda na skrajnem vzhodu je tem večjega pomena v tem trenutku, ko Japonska s pogumom zre v krizo na Pacifiku. Mandžukuo in Nova Kitajska, ki imata mnogo surovin in delovnih moči v izobilju, bosta lahko močno pomagali Japonski za dosego ciljev v njenem velikem poslanstvu. Zato se nam je zdelo potrebno spomniti se obletnice podpisa protokola med tremi državami Daljnega vzhoda, ki pomeni važen doprinos k junaški borbi Italije in Nemčije in k vzpostavitvi novega reda v Evropi.

Borba Finske za svojo neodvisnost

Finski min. predsednik o osvobodilnih bojih — Vse finske politične stranke odobravajo politiko vlade

Helsinki, 1. dec. s. Listi poročajo o seji parlamenta, na kateri je predsednik vlade Randell podal zanimiv pregled o razvoju vojaških operacij in o zunanjepolitičnih vprašanjih Finske.

Finska, je dejal Randell, se je že zelo okoristila s svojimi vojaškimi operacijami v poslednjih petih mesecih, kakor dokazuje načrt o osvobojenih ozemljih, ki ga vlada predlaga parlamentu v odobritev. Najpomembnejše zmage so bile naslednje: Dne 9. julija so bila dosežena ozemlja pri Repoli, Vokkineju, Contikkiju, Kojntijaerviju, Kualanki in Sali. Med 10. in 18. julijem je bil izvršen prodor v sovražno ozemlje pri Ladoškem jezeru v Kareliji. Dne 21. julija je bila osvobojena Pitkaranta. Dne 29. julija so naše čete zasedle severnovzhodno obalo Ladoškega jezera pri kraju Tuulosa, 9. avgusta pa Ladoško jezero na več točkah. Dne 10. avgusta je bila zavzeta Lakivara ter Ladhiaavara in Lahdnpohija, a 16. avgusta nato smo zavzeli Kakisalko in 30. avgusta Viipuri, tako da je bila 3. septembra povsod že dosežena stara meja na Karelski ožini. Dne 4. septembra se je začela nova ofenziva proti Ladoškemu jezeru, ko smo zasedli kraj Tuetios. Dne 7. septembra smo zasedli severno obalo Sivaerija in zavzeli Traso. Dne 1. oktobra je padel v naše roke Petroskoj, a 19. Pasteme. Dne 3. novembra so naše čete zavzele Viorko.

Ne želimo osvajati ozemlja, temveč samo zagotoviti naše meje. Finsko-nemški odnosi so lojalni. Hvaležni smo Nemčiji, ker to pot nismo sami v svoji borbi. Tudi gospodarski odnosi med obema državama so velikega pomena. Odnosi z drugimi državami, ki so v vojni proti Sovjetski zvezi, so prav tako dobri, predvsem z Italijo, s katero so bili vedno najboljši, potem z Rumunijo, ki se tako uspešno udeležuje skupne borbe, ter z Madžarsko, na katero vežejo Finsko prisrčna čustva, izhajajoča iz plemenske sorodnosti. Odnosi Finske z nordijskim državami so najboljši. Zahvaljujemo se sosedom Švedom in Danski za njihovo pomoč.

V razpravi, ki je takoj nato sledila, sta socialno-demokratska in kmečka stranka odobrili vladno politiko. Tej se je pridružila tudi konservativna stranka, ki zahteva osvoboditev karelskega ljudstva izpod boljševiškega jarma in ki strnjeno nastopa proti anglosaški zahtevi, naj bi Finska umaknila svoje čete na staro mejo iz l. 1939. Nacionalistična laponska skupina odobrava vladno politiko, zahteva pa, naj se vzpostavi normalno življenje na zasedenem ozemlju, kar se zdi nemogoče brez odločnih ustavnih ukrepov. Tudi progresivna stranka odobrava vladno politiko in izraža svojo radost, da to pot Finska ni ostala sama v svoji borbi za neodvisnost.

Po berlinskem sestanku

Zagreb, 1. dec. d. Hrvatski zunanji minister Lorković je imel včeraj po radiu govor, v katerem je informiral hrvatsko javnost o rezultatih svojega bivanja v Berlinu. Hrvatski zunanji minister je nato sprejel tudi predstavnike tujega tiska. Ob tej priliki je ponovno naglasil važnost sestanka držav protikominternskega pakta ter poudaril pomen sodelovanja vseh sil, ki so po tem paktu medsebojno povezane. Pripomnil je, da je berlinski sestanek nudil ugodno priložnost za obravnavo vseh aktualnih vprašanj z drugimi v Berlinu navzočimi državniki in prav posebno še z zunanjimi ministri držav jugovzhodne Evrope. Nato je še prav posebej naglasil pomen svojih razgovorov z italijanskim ministrom grofom Cianom. Izjavil je, da je bil njegov razgovor z italijanskim zunanjim ministrom prisrčen ter je potekel v duhu italijansko hrvatskega prijateljstva.

Bukarešta, 1. dec. d. Snoči se je vrnil v Bukarešto iz Berlina podpredsednik rumunske vlade prof. Mihael Antonescu. Na kolodvoru ga je sprejel državni šef maršal Antonescu. Sprejema so se udeležili tudi vsi ostali člani vlade, navzoči pa so bili tudi bolgarski, finski in hrvatski poslanik ter več članov nemškega poslaništva v Bukarešti. Nemški poslanik pri rumunski vladi Killinger, ki je podpredsednika rumunske vlade spremljal na poti v Berlin, se bo vrnil v Bukarešto šele v nekaj dneh. Mihael Antonescu doslej ni podal še nikake izjave o svojih razgovorih v Berlinu.

Madrid, 1. dec. d. Snoči okrog 23. se je iz Berlina vrnil v Madrid španski zunanji minister Serrano Suner. Ob prihodu na špansko tla so ga v Hendayu pozdravile vodilne španske osebnosti, proti pričakovanju pa na takoj nato sledečem sestanku z vladnimi osebnostmi ni podal nobene izjave o vtisih, ki jih je prinesel z obiska v Berlinu.

Novo švedsko obrambno posojilo

Stockholm, 1. dec. s. Švedska vlada je sklenila razpisati ob začetku prihodnjega leta novo posojilo, podobno prejšnjima dvema posojiloma, ki sta se imenovali obrambni posojili. Podrobnosti o tem posojilu bodo objavljene še ta mesec.

Novi program racioniranja živil za mesec december določa med drugim, da mora biti odslej v dobavah masti polovica margarine. Cena margarine in masla ter drugih živil so se znatno zvišale. Tobak je podražen za 40 odst. Tudi kava je dražja in so zmanjšani njeni obroki.

De Valera o nalogah Irske

Dublin, 1. dec. d. Včeraj je imel predsednik Irske De Valera v okviru vojaške parade v mestu Limerick govor, v katerem se je ponovno dotaknil nalog in dolžnosti, ki jih ima Irska v organizaciji svoje obrambe. De Valera je naglasil, da je dolžnost vsakega posameznega irskega državljana, da se uvrsti v irsko obrambno fronto. Pripomnil je, da je mogoče moderno totalitarno vojno izvojevati samo z veliko budnostjo in do kraja izvršeno pripravljenostjo. Tudi Irska se mora pripraviti. De Valera se je nato dotaknil gospodarskih ukrepov, ki so potrebni v okviru organizacije obrambe ter je v prvi vrsti naglasil, da bo morala Irska v bodoče proizvajati več žita, da se bo na ta način lahko samo sebe prehranjevala, če bi bila nekoč docela odrezana od zunanjega sveta. Nato je poudaril, da bo strogo kaznovan vsakdo, ki bi v tej borbi ne hotel izpolniti svoje dolžnosti. Svoj govor je zaključil z izjavo, da je samo s takimi temeljitimi pripravami mogoče omiliti nevarnost sovražnega napada na Irsko.

Dublin, 1. dec. s. Šef opozicije v parlamentu Cosgrave je v svojem govoru v grofiji Kildare dejal med drugim, da je za Irsko nevtralnost najboljše obrambno orožje. Veliki napori so bili izvršeni v stoletjih, da bi si ustvarili svoje sedanje svobodne irske ustanove, ki jih bomo trdovratno branili.

Svečanost v papeževi znanstveni akademiji

Vatikan, 1. dec. s. Papeška znanstvena akademija je včeraj otvorila svoje šesto akademsko leto. Svečanosti je prisostvoval tudi papež z 12 kardinali, velikim mojstrom malteškega reda, italijanskim poslanikom, svetnikom nemškega poslaništva ter drugimi člani diplomatskega zbora, akreditiranega v Vatikanu. Papež je imel ob tej priliki tudi govor, v katerem je najprej izrazil svoje veselje, da se nahaja v tako visoki družbi kardinalov in odličnih diplomatov ter mojstrov znanosti. V svojih nadaljnjih izvajanjih je papež prikazal veličino človeka, ki izhaja iz njegove inteligence, s katero pomaga k napredku fizičnih, naravoslovnih in industrijskih ved.

Vatikan, 1. dec. d. Papeška akademija znanosti je zaprosila papeža, da bi se skolastik Albertus Magnus, ki je bil l. 1391. proglašen za svetnika ter zaradi svojega obširnega znanja označen kot »doctor universalis«, proglasil za patrona vseh eksperimentalnih ved.

Obnovite naročnino!

Roosevelтova bojaželjnost

zbuja največ nezadovoljstva v ameriški javnosti sami, zlasti v Južni Ameriki

Washington, 1. dec. s. Pred svojim odhodom na odmor v Georgijo je imel predsednik Roosevelt posvete z nekakšnim ožjim vojnim kabinetom, čigar člani so vojni minister Stimson ter šefi posameznih vrst orožja.

V pomorskih krogih so z velikim zadovoljstvom sprejeli na znanje obvestilo predsednika Roosevelta na tiskovni konferenci, da ladje na plovbi v Španijo in Portugalsko ter one na Pacifiku ne bodo oborožene. Na vprašanje nekega novinarja, koliko časa bi moglo ostati pri sedanjem položaju, je Roosevelt odgovoril, da tega ne ve.

Veliko nezadovoljstvo je zlasti v intervencijskih krogih zbudil govor predsednika Filipinskega otočja Quezona, ki ni le opozoril na pomanjkljivosti v pogledu vojaške pripravljenosti in obrambe Filipinov, temveč je tudi zelo ostro kritiziral Roosevelta in njegovo politiko.

Drugo nevšečnost za intervencioniste je pomenilo sporočilo, da je predsednik argentinske republike sklenil prepovedati vse prireditve angleške in ameriške propagande za tako zvano demokratično stvar.

Med tem se odkriva zakulisje ameriške zasedbe Nizozemske Guajane, ki je zbudila največje nezadovoljstvo v vseh južnoameriških republikah, zlasti v Braziliji. Zdi se, da je trajalo precej dolgo, preden je ameriška vlada pridobila nizozemsko vlado, ki je bila sestavljena po Churchillovi volji, za pristanek na to nasilno dejanje, ki je oropalo Nizozemsko ene izmed njenih kolonij. Roosevelt je pozval k sebi nizozemsko prestolonaslednico Julijano in pustil istočasno namigniti v Londonu da je potrebna njegova intervencija za dosego ameriškega namena. Čeprav so nizozemski psevdoministri vedeli, da zasedba Guajane ne bo začasna, kakor je zatrjevala washingtonska vlada, temveč dokončna, so se na Churchillovo zahtevo vendarle vdali.

Grožnje Japonski

Stockholm, 1. dec. d. Iz New Yorka poročajo, da je pričel ameriški tisk na migljaj iz Washingtona poostreno živčno vojno proti Japonski. V prizadevanju vplivati na Japonsko se listi poslužujejo vsakovrstnih bluffov. Da bi prisilili Japonce k popuščanju, objavljajo ameriški listi sedaj kar grožnje z vojno proti Japonski, namigujejo na nekakšne napade na japonsko vojno mornarico itd. Tipično za to živčno vojno ameriškega tiska proti Japonski je na primer pisanje lista »New York Daily News«, ki pravi: »Svarilom Japonski bodo za petami sledila dejanja Zednjenih držav. Ameriške oborožene sile so do kraja pripravljene. Računati je možno s tem, da bo vojna mornarica Zedinjenih držav s sodelovanjem angleških vojnih ladij ter vojnih ladij Nizozemske Vzhodne Indije organizirala pomorsko blokado Japonske. Ta blokada bi objela japonsko otočje ter ga odrezala od vseh oskrbovalnih poti«. Tudi japonske čete naj bi bile po pisanju omenjenega ameriškega lista na ta način odrezane od oskrbovalnih središč. Amerika se bo omejila samo na akcije svoje vojne mornarice in letalstva. Nato sodi list, da v Zedinjenih državah »upapolno« pričakujejo, da bo Japonska po organizaciji blokade, ki bi jo mogla zadušiti, ooizkusila prebiti ameriški blokadni obroč. Ta poskus pa bo moral nujno zaplesti v borbo japonsko vojno brodovje.

Seja japonske vlade

Tokio, 1. dec. (Domei). Ob 9. dopoldne so se člani japonske vlade sestali k izredni seji v službenem stanovanju min. predsednika Toja. Na seji je zunanji minister Šigenori Togo poročal o celokupnem dosedanjem razvoju japonsko-ameriških pogajanj, pri čemer je poudaril, da prehajajo pogajanja sedaj v izredno važno fazo.

Tokio, 1. dec. (Domei). Z dobro informirane strani izjavljajo, da je japonska vlada na današnji izredni seji sprejela sklep, da bo Japonska nadaljevala pogajanja z Zedinjenimi državami do zadnjega trenutka.

Japonska mornarica je pripravljena

Šanghaj, 1. dec. s. Japonski listi objavljajo izjavo podadmirala Mahite, poveljnika japonskih izkrcevalnih oddelkov, da je japonska mornarica pripravljena na vse.

Odhod ameriških posadk iz Kitajske

Šanghaj, 1. dec. s. Z odhodom četrtega polka ameriške mornarice zapuščajo Kitajsko poslednje oborožene sile Zedinjenih držav. Odplule so tudi vse ameriške topničarke in sicer v smeri proti Manili na Filipinih, razen ene, ki mora biti pripravljena za vkrcanje osebja ameriškega poslaništva in konzulatov.

Doznava se, da izvajajo angleške in ameriške oblasti nov pritisk, da bi se iz Kitajske in Japonske izselili prav vsi državljani obeh držav. Ameriški državljani so bili pozvani naj zapuste tudi Hongkong.

Iz Manile in Singapura se je včeraj vrnilo 2000 Japoncev, ki se vračajo v domovino iz Zedinjenih držav. V nekaj dneh se je iz Zedinjenih držav in angleških kolonij vrnilo kakih 10.000 japonskih državljanov, med tem ko v Nizozemski Indiji ni že nobenega Japonca več. V Ameriko je odplula še ena japonska potniška ladja, ki bo vkrcala večje število Japoncev iz Zedinjenih držav.

Šanghaj, 1. dec. s. Ameriški mornarji šanghajske posadke so odpotovali s prekooceanskim parnikom »President Harrison«, ki so ga spremljale podmornice in topničarke. »President Harrison« se je napotil proti Manili.

Šanghaj, 1. dec. s. Listi komentirajo odhod ameriških mornarjev ter pripominjajo, da so ti mornarji odšli in da se ne bodo več vrnili. S tem se zaključuje stoletno delovanje angleških in ameriških vojakov na kitajskem ozemlju.

Izseljevanje Američanov iz Hongkonga

Šanghaj, 1. dec. d. Ameriški generalni konzulat v Hongkongu je v soboto razposlal vsem ameriškim državljanom, ki žive v tem mestu, okrožnico, v kateri jih poziva, naj čim prej zapuste to britansko kronsko kolonijo.

Obsedno stanje na Malaji

Šanghaj, 1. dec. d. Iz Singapura poročajo, da je bilo na Malaji proglašeno obsedno stanje. Vsi mornarji prostovoljci, kakor tudi letalci so bili mobilizirani.

Tokio, 1. dec. (Domei). Listi »Niči Niči« objavlja brzojavko svojega dopisnika v Bangkoku, ki pravi, da je zbranih mnogo britanskih, avstralskih in indijskih čet ob siamski meji. Namen teh koncentracij je prisiliti Siam, da bi se priključil anglo-ameriškemu taboru. Nadalje javlja dopisnik lista, da je bilo zadnji čas vzdolž siamske meje zgrajenih mnogo letalskih oporišč.

List »Asahi« svari Siam in Indokino pred anglo-ameriško propagando ter piše, da nasedanje tej propagandi lahko samo izzove krizo, ki bi se ji Siam hotel izogniti. Na kraju pa prihaja »Asahi« do zaključka, da je dvomljivo, da bi mogel Siam še kaj dolgo ostati nevtralen glede na izredni propagandni pritisk, ki mu je izpostavljen.

Pripravljenost posadke v Singapuru

Šanghaj, 1. dec. s. Čete posadke v Singapuru so prejele nalog stroge pripravljenosti. Enak ukaz so prejele tudi čete na področju Himalaje, zlasti letalsko osebje.

Ne nasedajte komunistični propagandi!

Letalski boji na zapadu

Berlin, 1. dec. d. V noči na ponedeljek so britanski bombniki napadli Nemški zaliv ter razne kraje v obalnem pasu severne Nemčije. Kakor je bilo davi objavljeno s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so britanska letala metala bombe na stanovanjske okraje ter niso nikjer povzročila vojaške škode niti škode vojnogospodarske narave. Nekaj hiš je bilo poškodovanih in je bilo tudi nekaj smrtnih žrtev ter ranjencev med civilnim prebivalstvom. Po doslej znanih podatkih so bila štiri sovražna letala sestreljena.

Sabotaža v ameriški industriji

New York, 1. dec. d. Poleg stavkovnega gibanja se v ameriških industrijskih podjetjih pričenja širiti tudi sabotaža. Kakor se je zvedelo iz ameriških gospodarskih krogov, so se morala vodstva nekaterih industrij zateči po pomoč oblasti. Organizirana bo baje celo posebna žandarmerija, katere naloga bo zatirati sabotažno delavnost.

Dolga vožnja iz Egipta v New York

New York, 1. dec. s. Po dolgi plovbi, ki je trajala 83 dni, je prispela iz Aleksandrije v New York ameriška ladja ki je bila v Sueškem prekopu bombardirana. V afriških vodah ni našla potrebnega goriva in so se mornarji zaradi nevarnosti podmornic uprli, da bi nadaljevali pot. To je nov dokaz za težave, ki jih doživlja v svoji plovbi anglosaško brodovje.

Ameriški novinar žrtev atentata v Iranu

New York, 1. dec. s. Doznava se, da je v bližini iranske meje padel kot žrtev atentata predstavnik listov »Hearstove skupine«.

Letalska nesreča pri Clevelandu

New York, 1. dec. d. V bližini Clevelanda je v nedeljo treščilo na tla neko manjše transportno letalo. Pri nesreči je bila neka oseba ubita, štiri pa ranjene.

Izgredi pri volitvah v Argentini

Buenos Aires, 1. dec. d. Kakor poročajo listi, je prišlo v okviru volilne borbe v pokrajini San Juan do dejanskih spopadov med političnimi nasprotniki. V nekem kraju sta bili dve osebi ubiti, večje število pa ranjenih.

Obsodba rumunskih legijonarjev

Bukarešta, 1. dec. s. Dne 19. oktobra letos je rumunska policija aretirala v nekem gozdu v bližini prestolnice skupino osmih dijakov legionarjev, zbranih na tajnem političnem posvetu. Vojaško sodišče je sedaj te dijake obsodilo na prisilna dela od 10 do 25 let.

Nov župan v Bukarešti

Bukarešta, 1. dec. s. Ker je dosedanji župan rumunskega glavnega mesta general Modreanu odstopil, je bil na njegovo mesto imenovan za župana Bukarešte general Florescu.

Razlastitev židovskih lekarn v Rumuniji

Bukarešta, 1. dec. s. Vlada je odredila, da morajo židovski lekarnarji in drogisti izročiti svoje obrate rumunskim državljanom v roku 60 do 90 dni.

Italijansko-rumunski plačilni dogovor

Bukarešta, 1. dec. s. »Universul« doznava, da so pogajanja za spremembo italijansko-rumunskega plačilnega dogovora končana. Ob tej priliki so bile proučene vse možnosti izmenjav med obema državama in je bil tudi dosežen sporazum o najprimernejših metodah za poglobitev teh izmenjav. Potek pogajanj je potrdil prisrčnost sodelovanja med Rumunijo in Italijo. Sadovi tega sodelovanja, ki so bili odlični že v preteklosti, bodo še sijajnejši v bodočnosti. Novi sporazum bo podpisan te dni.

Smrt slovitega italijanskega glasbenika

New York, 1. dec. s. Nenadno je umrl v starosti 55 let dirigent Gennaro Papi, dekan dirigentov italijanske opere v gledališču Metropolitan v New Yorku. Pokojnika je zamenjal na njegovem mestu dirigent Panizza.

Zasedanje mednarodne kinematografske zbornice

Monakovo, 1. dec. s. V soboto je končala svoje delo mednarodna kinematografska zbornica. Sprejeti sklepi naj zajamčijo zadostne filmske dobave vsem udruženim članom.

Aretacije komunistov v Novem Sadu

Budimpešta, 1. dec. s. Madžarska policija je odkrila v Novem Sadu zelo nevarno družbo židovsko-komunističnih elementov, ki so za visoke nagrade prepeljevali preko madžarske meje komuniste, ki sta jih iskali nemška in hrvatska policija in ki so zbežali iz koncentracijskih taborišč. Izvrševala je že nekaj časa svojo protizakonito delavnost vzdolž hrvatske meje in so jo madžarske oblasti iztaknile v trenutku ko je hotela prepeljati na madžarsko stran 10 komunistov. Vsi člani družbe, skupno kakih 20, so bili izročeni posebnemu sodišču, med tem ko so bili vsi prepeljani srbski in hrvatski komunisti izročeni hrvatskim odnosno nemškim oblastem.

Prebivalstvo Stockholma

Stockholm, 1. dec. s. Letos je švedska prestolnica dosegla 600.000 prebivalcev, kar pomeni lahno demografsko povečanje v primeri z lanskim letom.

Izjava prvega lorda angleške admiralitete

Rim, 1. dec. s. Ob otvoritvi »tedna bojnih ladij« je prvi lord angleške admiralitete Alexander dejal med drugim: Borba na Atlantiku je borba brez prestanka, ki prav gotovo ni še končana. V tej borbi smo doslej uporabljali vse naše spremljevalne ladje, kolikor smo jih imeli, in sicer do skrajne meje možnosti odpora materiala in ljudi.

Glede položaja na Daljnem vzhodu je govornik dejal, da je Japonska tik pred tem, da zagreši tragično zmoto. V zvezi s tem je prvi lord angleške admiralitete pohvalil ameriškega predsednika Roosevelta, ki ga je označil kot moža ki vodi svoje ljudstvo s popolno izkušenostjo.

Zbiranje siamskih prostovoljcev

Bangkok, 1. dec. Siamski list »Sfikrung« poroča, da je poziv siamske vlade, naj se prebivalstvo javlja v prostovoljske oddelke, našel zelo živahen odmev. Doslej se je v siamski prostovoljski armadni zbor javilo že nad 6000 Siamcev, ki bodo v posebnih oddelkih vojaško izvežbani.

Aretacija dveh pobeglih Angležev na Švedskem

Stockholm, 1. dec. s. Švedska policija je v bližini Hudiksbala aretirala dva Angleža, ki sta na kolesih zbežala iz nekega koncentracijskega taborišča kjer sta bila že več mesecev v internaciji, da bi dosegla švedsko luko in se nato vrnila v domovino.

Smrtna kazen za sabotažo

Stockholm 1. dec. s. Po nedavnem novem letalskem incidentu na nekem švedskem letališču, kjer je letalo treščilo na tla zaradi napak v motorju, ki jih je treba pripisati na račun sabotaže je glavni poveljnik letalskih oboroženih sil zahteval od švedske vlade spremembo zakona o sabotažnih zločinih in sicer v tem smislu, da b bil zločini v škodo švedskih vojaških na prav kaznovani s smrtio.

Zaplenjen angleški balon

Stockholm, 1. dec. s. V bližini Gaevleja so oblasti našle angleški balon, katerega ladijca je bila polna letakov s proglasom Churchilla in Roosevelta nizozemskemu narodu, ki ga pozivata, naj se upre nemški oblasti.

Nezgoda švedskega parnika

Stockholm, 1. dec. s. Švedska trgovska ladja »Oddvold« (1185 ton) je na Severnem morju trčila v drug švedski parnik in se potopila. Tri člani posadke so mrtvi, 14 pa jih je bilo rešenih in prepeljanih v neko nemško luko.

Spoštovanim naročnikom!

Današnji številki »Jutra« smo priložili položnice. Prosimo vse cenjene naročnike, ki so z naročnino v zaostanku, da jo blagovolijo poravnati v prvih dneh decembra zavoljo reda v upravi, pa tudi zato, da varujejo svojcem pravico do posmrtnine, ki se izplača v primeru naročnikove smrtne nesreče samo tedaj, če je naročnina poravnana. Uprava »Jutra« prosi za naklonjenost naročnikov tem bolj, ker se v zadnjem mesecu zelo nakopiči delo in ji ga s pravočasnim plačanjem naročnine silno olajšate. Če je kdo že plačal naročnino, a kljub temu prejme položnico, naj tega ne smatra za opomin, marveč naj shrani položnico za prvo prihodnje nakazilo naročnine.

Ljubiteljem ljudskih povesti ob tej priliki toplo priporočamo, da se naročijo na družinski tednik »Domovino«, ali pa jo priporočijo svojim znancem in prijateljem. Kdor nakaže vsaj četrtletno naročnino 4.50 L. za čas od novega leta dalje, bo ves december prejemal »Domovino« brezplačno. Novi naročniki naj se zglase z dopisnico na naslov: Uprava »Domovine«, Ljubljana, Puccinijeva 5. UPRAVA.

Petain odpotoval v zasedeno Francijo

Vichy, 1. dec. d. Danes je bilo objavljeno uradno sporočilo, da sta maršal Petain in admiral Darlan snoči ob 22 odpotovala s posebnim vlakom v smeri proti zasedenemu delu Francije, kjer se bosta sestala z visoko nemško osebnostjo, katere ime pa še ni bilo razkrito. Verjetno je, da se bo Petain sestal z nemškim državnim maršalom Göringom. Tajno se drži prav tako kraj sestanka, slično kakor v oktobru lanskega leta, ko je maršal Petain odpotoval na sestanek v Montoire. Po nekaterih informacijah utegne biti sestanek nekje v bližini Orleansa. V Petainovem spremstvu je odpotoval komandant Bonhomme, Petainov pribočnik, ter njegov posebni tajnik dr. Bernard Menestrelk. V spremstvu podpredsednika vlade Darlana sta komandant Fontaine ter Darlanov ordonančni oficir. Na demarkacijski črti bo sprejel maršala Petaina poslanik Fernand de Brinon. Povratka obeh francoskih državnikov v Vichy pričakujejo za drevi ali pa jutri zjutraj.

Francoski minister za kolonije v Dakarju

Vichy, 1. dec. d. Francoski minister za kolonije viceadmiral Platon, ki je na inspekcijskem potovanju po Francoski zapadni Afriki, je v soboto posetil strateško važno francosko luko Dakar na zapadni afriški obali. Ob tej priliki si je ogledal dakarske obrambne naprave ter je imel razgovore z guvernerjem Boissonom.

Predpisi za proizvodnjo lesa in izvoz drv

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja glede na svoje naredbe z dne 7. junija 1941-XIX št. 39 o predpisih za proizvodnjo in prodajo rastlinskega kuriva v Ljubljanski pokrajini, z dne 28. junija 1941-XIX št. 53 o predpisih za proizvodnjo in prodajo celuloznega lesa in z dne 17. septembra 1941-XIX št. 103 o predpisih za izvoz lesa, na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za potrebno, izdati nove predpise ter preurediti in poenotiti že izdane predpise glede ureditve lesne proizvodnje in izvoza drv in lesnega oglja:

Splošne določbe za proizvodnjo lesa

Čl. 1. Vsak lastnik gozda v Ljubljanski pokrajini je dolžan proizvajati kar največ lesa.

Čl. 2. Gozdovi, ki so po veljajočih gozdnih predpisih zreli za sečnjo, se morajo izkoristiti po lastnikih samih ali po podjetnikih v času in ob pogojih, ki jih določi Visoki komisariat po poveljništvu ljubljanske kohorte državne gozdne milice.

Čl. 3. Določbe prednjega člena se uporabljajo tudi na posamič rastoča drevesa in na drevesne skupine zunaj gozda, izvzemši drevesa vzdolž javnih cest.

Čl. 4. Lastniki gozdov smejo te izkoriščati intenzivno po vseh pravilih gozdarstva, z izseko že dozorele glavnine, pri čemer morajo upoštevati v gozdu že vzniklo podrast.

Ne glede na obseg gozda je odpravljena obveznost predhodne dovolitve za sečnjo.

Čl. 5 Za gozdne enote, za katere obstoji gospodarski načrt sečnje, ki je bil redno odobren, se mora opraviti v gozdarskem letu 1. novembra 1941-XX do 31. oktobra 1942-XXI izkoriščanje v podvojenem obsegu, tako da se izrabi sečnja tudi v odsekih, ki so določeni za izkoriščanje v gozdarskem letu 1942-XXI do 1943-XXII.

Čl. 6. Vsak gozdni lastnik mora hkratu s sečnjo opraviti tudi čiščenje, redčenje in kleščenje gozda.

Čl. 7. Če bi se izkoriščanje v določenih rokih ne izvedlo ali bi se izvedlo drugače nego je določeno, odvzame po opozoritvi lastnika po državni gozdni milici ravnateljstvo državnih gozdov Visokega komisariata gozdno ploščino in si pridrži, izkoristiti jo neposredno ali pa po podjetju, ki ga določi samo.

Odvzemna cena se določi brez pritožbene pravice na podstavi tržne cene dobljenih proizvodov z odbitkom vseh stroškov izkoriščenja in prevoza.

Zoper proizvajalce, ki ne izpolnijo dolžnosti izkoriščanja, se izreče kazen od 10% do 60% odvzemne cene.

Čl. 8. Da se zagotovi redna oskrba z lesom in lesnim ogljem glede na potrebe pokrajine in potrebe izvoza, morajo lastniki posekanega lesa (v kar se šteje tudi izdelano oglje) in lastniki pomožnih sredstev, ki so potrebna za predelavo, prevoz in oddajo lesa, ta izkoristiti ob pogojih, ki jih določi Visoki komisariat po poveljništvu ljubljanske kohorte državne gozdne milice. Če se lastnik ne ravna po teh predpisih ali če se pokaže potreba, lahko odvzame po opozoritvi prizadetih po državni gozdni milici gozdno ravnateljstvo že posekani les (v kar se šteje tudi izdelano oglje) ter proizvajalna in prevozna sredstva potrebna za čim boljše izkoriščanje lesa.

Odvzemna cena se določi brez pritožbene pravice na podstavi tržne cene ali cene, določene v uradnih cenikih, z odbitkom vseh nastalih stroškov. Zoper zamudnike se izreče kazen od 10% do 60% odvzemne cene.

Čl. 9. Gozdni lastniki morajo ob začetku gozdarskega leta, vendar ne kasneje od 15. novembra vsakega leta, prijaviti svoji občini vse množine lesa, ki jih imajo na dan 1. novembra vsakega leta in količine lesa, ki jih morajo po določbah člena 1. proizvesti v novem gozdarskem letu. Količine lesa se morajo ločiti v drva in celulozni les, les za oglje in les za obdelavo. Občine morajo poslati Visokemu komisariatu, poveljništvu državne gozdne milice, najkasneje do vštetega 30. novembra povzetek vseh prijav. Za tekoče gozdarsko leto se morajo vložiti prijave pri občinah do vštetega 15. decembra 1941-XX, ki jih morajo odposlati do vštetega 31. decembra 1941-XX.

Posebne določbe za rastlinsko kurivo

Čl. 10. Po pokritju potreb Ljubljanske pokrajine uravnava trgovino z rastlinskim kurivom (drvmi, celuloznim lesom in ogljem) v celoti Visoki komisariat, ki opravlja te posle po podrejenem ravnateljstvu državnih gozdov ob sodelovanju in po navodilih, ki jih izda poveljništvo kohorte državne gozdne milice v Ljubljani. Zaradi tega sta proizvajalcem in trgovcem prepovedana izvoz in izvozna prodaja rastlinskega kuriva. Na zahtevo državne gozdne milice morajo odstopiti ravnateljstvu državnih gozdov presežke svoje proizvodnje nad potrebo pokrajine po ceni in ob pogojih, ki jih določi Visoki komisariat.

Čl. 11. Železniška uprava in prevozna podjetja ne smejo prevzeti rastlinskega kuriva za odpravo iz Ljubljanske pokrajine, če nima interesent potrdila o izvoru, ki ga izda carinarnica in ga vidirata državna gozdna milica in ravnateljstvo državnih gozdov.

Čl. 12. O svojem poslovanju pri izvajanju teh odredb mora ravnateljstvo državnih gozdov voditi posebno upravno računovodstvo.

Čl. 13. Da bi se čim bolj pospešila proizvodnja lesnega oglja in drv, bo dovoljevalo ravnateljstvo državnih gozdov proizvajalcem, ki so se pravilno zavezali in so dejansko dosegli določene količine, nagrado, ki se dogovori s pogodbo.

Čl. 14. Proizvajalci drv in lesnega oglja morajo na 1. in 15. dan vsakega meseca pismeno sporočiti Visokemu komisariatu (poveljništvu kohorte gozdne milice) količino oglja ali drv, ki so jo proizvedli, količino, ki so jo oddali v potrošnjo v tem polmesečju in količino, ki jo še imajo.

Čl. 15. Celotna ureditev, omenjena v členu 10., ki je že uveljavljena za lesno oglje, velja za drva od 24. oktobra t. l. dalje.

Kazenske določbe

Čl. 16. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo v denarju od L. 1000 do 10.000, v hujših primerih pa z zaporom do šestih mesecev. Poleg tega se sme odrediti tud zaplemba blaga in odvzeti obrtna ali trgovska pravica.

Čl. 17. Z dnem uveljavitve te naredbe so razveljavljene naredbe z dne 7. junija 1941-XIX št. 39, 28. junija 1941-XIX št. 53 in 17. septembra 1941-XIX št. 103.

Čl. 18. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 26. novembra 1941-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Gospodarstvo

Prebitki v trgovini na debelo in drobno

Glede na svojo naredbo z dne 9. julija 1941 o določitvi pribitkov v nadrobni prodaji kakor tudi na uredbo o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije od 20. septembra 1939 ter uredbe o cenah od 12. marca 1941. je Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino določil za blago najširše potrošnje pribitke pri prodaji na debelo in na drobno. Naredba določa naslednje:

Pri prodaji pozneje navedenega blaga na debelo in drobno se dovoljujejo naslednji pribitki v odstotkih na nabavne cene po fakturi, zvišane za prevozne stroške in za znesek taks, davščin in pristojbin, kar se mora dokazati z ustreznimi listinami.

I. ŽIVILA: deželni pridelki in industrijski izdelki **na debelo 8%, na drobno 15%.**

II. MANUFAKTURA: 1) bele tkanine za telesno in posteljno perilo, kotenina, bela in modra prevleka (gradel), šifon, belo metrsko platno, modra tiskana bombaževina, oxford in cefir: **na debelo 10%, na drobno 25%;** 2) flanela, rjuhe iz flanele, naglavne rute iz bombaža, žepni robci iz bombaža, popelin, polplatno iz bombaža, saten, bombažna saja, vmesna podloga za obleke, surovo bombažno platno, bombažna rokovina in hlačevina, rebrasti bombažni žamet (cord), barhant, polvolneno blago za moške in ženske obleke, navadne odeje brisače, navadne bombažne brisalke, navadni bombažni prti na meter in prtiči, ter tekači iz jute: **na debelo 15%, na drobno 35%;** 3) volneno blago za moška in ženska oblačila, svila, umetna svila: **na debelo 20%, na drobno 50%.**

III. PREJA, PLETENINE, NOGAVICE, MILO: 1) surova volna, surov bombaž, bombažna preja za ročna dela, vsakovrstna preja, surova juta: **na debelo 8%, na drobno 20%.** 2) svila za šivanje, volna za ročna dela, navadno moško in žensko telesno perilo, bombažne nogavice vsake vrste, navadne volnene in bombažne rokavice, čevljarske potrebščine, šolske potrebščine in navadne pisarniške potrebščine, drobno blago, toaletno milo: **na debelo 15%, na drobno 30%.**

IV. STEKLOVINA: 1) steklo za okna do 2 mm, navadne steklenice in kozarci brez okraskov, polbele posode za konzerve, vrči in kozarci za pivo, valki za svetilke št. 3, 5, 8, 11, 13 in 15: **na debelo 20%, na drobno 30%;** 2) druga posoda iz nebrušenega stekla: **na debelo 20%, na drobno 40%.**

V. ŽELEZNINA: 1) raznovrstno železo v palicah, profilno železo, bela in pocinkana pločevina, sekire, lopate, krampi, grablje, vile, kose, srpi, vinjaki, kopače, črne in pocinkane cevi, neemajlirana navadna kuhinjska posoda: **na debelo 10% na drobno 20%;** 2) posoda in druge kuhinjske potrebščine, emajlirane, raznovrstni predmeti iz žice: **na debelo: 13%, na drobno 30%.**

VI. OBUTEV: vsakovrstna moška, ženska in otroška obutev: **na drobno 30%.**

Za enotne izdelke se ne priznavajo pribitki na že določene cene. Za prodajne cene na debelo in drobno veljajo pri blagu, ki ni obseženo v prednjih predpisih, določbe člena 8. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne spekulacije z dne 20. septembra 1939, po katerih morajo cene ustrezati poštenemu in rednemu dobičku.

Navedeni pribitki ne veljajo za blago, našteto v maksimalnih cenikih in za blago, za katero veljajo posebni prodajni predpisi.

Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca 1941. Gornja naredba je objavljena v »Službenem listu« 29. novembra in je stopila s tem dnem v veljavo, obenem pa je razveljavljena naredba z dne 9. julija 1941 o prebitkih v nadrobni prodaji.

Gospodarske vesti

= Pretvoritev navadnih delnic v imenske delnice. Kakor smo že svoj čas poročali, je ministrski svet na seji 27. septembra 1941 sprejel zakon o prisilni pretvoritvi delnic, ki se glasijo na imetnika, v imenske delnice. V Italiji je do konca leta 1922 veljal predpis, da morajo biti vse delnice imenske delnice, to je, da se morajo glasiti na ime lastnika. Fašistična vlada je tega leta ukinila ta predpis in je dovolila izdajanje delnic, ki se glasijo na vsakokratnega imetnika. Ta olajšava je sedaj zopet ukinjena, kar pa ne predstavlja sovražnega akta proti delniškim družbam. Po poročilu senatorja Bianchinija je bilo sredi letošnjega leta v Italiji 26.000 delniških družb z glavnico preko 66 milijard lir. Borzna vrednost pa je bila skoro trikrat večja. Zopetna uvedba imenskih delnic je predpisana v interesu vsega nacionalnega gospodarstva. Država mora skrbeti, da se narodni prihranki ne stekajo na borzo za spekulativni nakup delnic, ker je interes države, da se ti prihranki v prvi vrsti uporabijo za nakup državnih papirjev. Kakor ostale vojujoče se države, mora tudi Italija skrbeti za to, da se v zvezi s financiranjem vojne, ki zahteva mesečne izdatke okrog 5 milijard lir, drži zdravo razmerje med davčnimi dohodki in dohodki od posojil, ki služijo za kritje teh izdatkov. Zakon o uvedbi imenskih delnic olajšuje po možnosti prehod in pretvoritev delnic v imenske delnice, saj pušča delničarjem, da izvršijo to pretvoritev do 30. junija 1942. Oni imetniki delnic, pri katerih delnice ne predstavljajo trajne investicije, imajo dovolj časa da prodajo te delnice in si poiščejo druge možnosti naložbe. Seveda pa se smejo dividende letošnjega poslovnega leta izplačati šele po izvršeni pretvoritvi navadnih delnic v imenske delnice. V zvezi s pretvoritvijo niso predvidene nobene davčne sankcije in se pretvoritev tudi ne spravlja v zvezo s plačilom kakšne dodatne dohodnine. Za delniške družbe same omenjuje novi zakon možnost držati v portfelju delnice drugih družb v vrednosti, ki presegajo lastno delnico. Le družbe, ki so imele že ob uveljavljenju zakona v portfelju več tujih delnic, jih lahko obdrže, morale pa so v petih dneh to prijaviti. Z uvedbo splošnega nacionalnega registra delnic, v katerem se bodo vpisovale vse spremembe lastništva imenskih delnic, si bo država ustvarila možnost, da v vsakem trenutku lahko pregleda posestne spremembe na trgu delnic.

= Novi rudniki rjavega premoga v Italiji. Državna družba za pridobivanje rjavega premoga ALI z delniško glavnico 60 milijonov lir je obnovila pridobivanje premoga v rudnikih Južne Italije, ki so že desetletja izven obrata, in sicer v rudnikih Mercure, Briatico in Morcore. Prav tako je obnovila pridobivanje premoga v dveh toskanskih premogovnikih Quarata in Porrena. Družba se nadalje pogaja za prevzem še nekaterih drugih premogovnikov, ki se ne izkoriščajo ali niso dobro opremljeni. Vrhu tega vrši izsledovalna dela v pokrajinah Siena, Arezzo in Aquila. V tej zvezi so razne tvornice stekla in keramičnih izdelkov preuredila svoje naprave za kurjavo z rjavim premogom.

= Rečni promet v Italiji. Po pravkar objavljenih podatkih je bilo leta 1939 na italijanskih rekah prevoženih 5,678.000 ton blaga. Od celotnega prometa je odpadlo 4,353.000 ton na vodna pota Padske nižine. Največ so po rekah prevažali gradbenega materiala, kamenja in rud.

= Vključitev Spodnje Štajerske in Gorenjske v nemško-hrvatski kliring. Na podlagi nemško-hrvatske trgovinske pogodbe z dne 5. novembra je s 1. decembrom vključen v nemško-hrvatski kliring tudi plačilni promet med Spodnjo Štajersko in Gorenjsko na eni strani in Hrvatsko na drugi strani, s čemer odpade poseben kliriški promet med Hrvatsko in Spodnjo Štajersko ter Gorenjsko.

= Hranilne knjižice ljubljanskih zavodov na Spodnjem Štajerskem. Iz Maribora poročajo: Na Spodnjem Štajerskem ima prebivalstvo od prej številne vloge pri ljubljanskih bankah. Teh vlog sedaj imetniki knjižic ne morejo dvigniti. Zato so bila v zadnjem času pogajanja z nekaterimi ljubljanskimi zavodi, predvsem s Kreditnim zavodom za trgovino in industrijo, z ljubljansko podružnico Češke industrijske banke in ljubljansko podružnico Občega jugoslovenskega bančnega društva. Tako bo v kratkem ustvarjena za imetnike knjižic možnost, da knjižice zamenjajo za nove knjižice denarnih zavodov na Spodnjem Štajerskem. Ker pa je potrebno, da bodo imela oblastva pregled o obsegu teh hranilnih vlog pri ljubljanskih denarnih zavodih, je bilo vlagateljem priporočeno, naj stopijo v stik s podružnicami zavoda Kreditanstalt-Bankverein v Mariboru in Celju, kjer naj navedejo ime ljubljanskega zavoda, številko knjižice in višino vloge.

= Hrvatska se bo v prihodnjem letu udeležila tudi velesejma v Ljubljani. Iz Zagreba poročajo, da se bo Hrvatska po odredbi trgovinskega ministrstva prihodnje leto udeležila devetih inozemskih velesejmov. Sodelovala bo na velesejmih v Lipskem, na Dunaju, v Milanu, Ljubljani, v Budimpešti, Plovdivu in v Bratislavi.

= Na Hrvatskem so vse dinarske novčanice vzeli iz prometa. Prejšnji teden je potekel rok za zamenjavo dinarskih novčanic po 10 in 20 din, tako da so sedaj zamenjane na področju Hrvatske vse dinarske novčanice. Kot zakonito plačilno sredstvo pa krožijo še nadalje kovanci po 50, 20, 10, 2 in 1 din ter po 50 in 25 par. — Kakor je znano, Hrvatska državna banka ob svoječasni zamenjavi 1000dinarskih in 500dinarskih bankovcev ni izplačala predlagateljem vrednosti v kunah, temveč je takoj izvršila le zamenjavo manjših zneskov. Pozneje so bili izplačani tudi večji zneski, niso pa še izplačani zneski preko 100.000 din, ker obstoja zlasti pri teh velikih zneskih možnost, da gre za vtihotapljenje bankovcev. Sedaj je hrvatski zakladni minister odredil, da morajo do konca t. l. vsi oni, ki so predložili v zamenjavo za preko 100.000 din bankovcev po 1000 in 500 din, vložiti naknadno prošnjo za zamenjavo, v kateri morajo navesti izvor denarja in predložiti dokaze, da je dotični denar njihova last ali last tuzemcev, da je imovina nastala iz dohodka v tuzemstvu ali od prodaje lastnega blaga v tuzemskem prometu, od vnovčenja računov v tuzemskem prometu ali od vnovčenja inozemskih terjatev v skladu z devizno-valutnimi predpisi. Te izjave mora predhodno preizkusiti okrajno glavarstvo ali mestno poglavarsto.

= Prisilna oddaja starih gum na Hrvatskem. Hrvatska vlada je izdala naredbo, po kateri morajo vsi zasebniki pa tudi vse državne in samoupravne ustanove v 15 dneh izročiti in prodati tvrdki Bata vse stare neuporabljive gume motornih vozil, kakor tudi vse neuporabljene predmete iz gumija in sicer po ceni 15 kun za kilogram, franko kolodvor postaja Borovo ali 14.50 kune franko prodajalnica tvrdke Bata. Obenem je prepovedano vsako trgovanje s starimi gumami in predmeti iz gumija.

= Nalaganje rezerv v državnih papirjih na Hrvatskem. Glede na obstoječe predpise morajo zavarovalnice, denarni zavodi in ustanove za socialno zavarovanje del svojih rezerv nalagati v državnih papirjih. Ker pa Hrvatska takih papirjev še nima, je hrvatski zakladni minister odredil, da se morajo začasno ustrezajoči zneski nalagati pri Državni vjeresijski banki na posebne račune za nakup hrvatskih državnih papirjev.

= Trije brezmesni dnevi v Švici. Švicarski zvezni vojno-prehranjevalni urad je s 1. decembrom uvedel tretji brezmesni dan v tednu. Odslej je prepovedana prodaja in potrošnja mesa in mesnih izdelkov ne samo v sredo in petek, temveč tudi v ponedeljek. Tretji brezmesni dan je bil uveden zaradi nezadostne ponudbe goveje živine in svinj na trgih. Prireja živine in svinj se je zmanjšala na eni strani zaradi pomanjkanja inozemskih krmil, na drugi strani pa zaradi tega, ker so mnogo pašnikov preorali in spremenili v polja.

= Potrošnja tkanin iz umetne svile in celulozne volne v Bolgariji. Bolgarska vlada bo v sporazumu s tekstilnimi tvornicami v kratkem izdala naredbo, po kateri bodo veletrgovci smeli prodajati detajlistom bombažno in volneno blago le pod pogojem, da kupijo tudi določeno količino tkanin iz umetne svile in celulozne volne.

Odškodninske pravice delavcev v Nemčiji

Rim, 1. dec. s. Fašistična konfederacija industrijskih delavcev obvešča, da imajo industrijski delavci zaposleni v Nemčiji, ki so bili zaradi bombardiranja ali drugih vojnih razlogov onesposobljeni za delo, pravico do zdravniške in kirurške pomoči ter dnevne odškodnine za ves čas bolezni. Za primer, da ostanejo po ozdravljenju še vedno deloma nesposobni za delo, dobe primerno odškodnino.

Romantika izven Postojnske jame

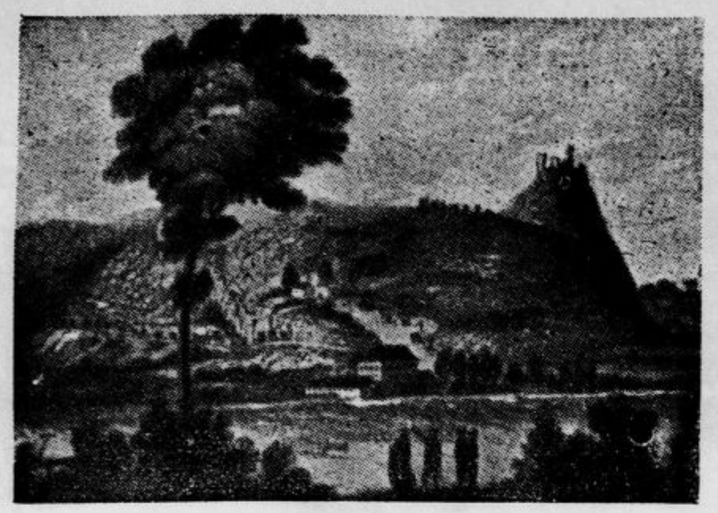

Starinska slika iz postojnske okolice

„Torbarji", ali: Kako je prebrisani Jaka ugnal postojnskega zmaja

Postojna ni ponosna le na čudovite dragocenosti svojega spodnjega sveta, ampak se lahko ponaša tudi z bogastvom svojega zgornjega sveta. Gozdovi so to neprecenljivo bogastvo, les, ki prerašča pivško zemljo. Da, tudi Postojna živi kakor Bistrica, Sv. Peter na Krasu pa Senožeče od lesne industrije in kupčije, od prelepih gozdov, ki obkrožajo zgledno obdelana polja od vznožja Nanosa in gozdnate Hrušice pa tja do Trnjske Sv. Trojice in grebena podolgovate Polane, kjer je bila nekoč prostrana gmajna. Ves del Pivke, ki ne teži k Sv. Petru na Krasu oziroma Bistrici, spada v delovno, industrijsko in kupčijsko področje ponosne Postojne, kjer je nešteto žag, med njimi Sclapsa največja. Med drugim je znana tudi Lovrenčičeva žaga, ki stoji na kraju, kjer je bila svojčas opekarna, ki pa je pogorela.

Nova Postojna, ki jo lepšajo sodobno urejene ceste, se je razvila zlasti proti postaji in ob Tržaški cesti. Postojna, ki šteje danes kot občina več ko 6000 prebivalcev, je danes sedež raznih oblastev, tukaj je tudi gimnazija z licejem. Vsako leto prihaja v Postojno na tisoče in tisoče gostov, ki jih privabljajo čuda njenih jamskih prostorov.

Pripovedka, ki sem jo slišal iz ust zgovornega Otočana, pa nam pojasnjuje, zakaj nazivajo Postojnčane še danes ponekod »torbarje«. Po tej pripovedki je besnel v davnih časih v prostorih, kjer je Postojnska jama, krvoločen in požrešen zmaj, ki mu ni bilo nikdar zadosti telet, prašičev, koz, ovac in drugih dobrot, ki so mu jih nanosili skupaj Postojnčani ter okoličani, čim se je oglašal lačni zmaj s svojim grmečim glasom. Nekega dne pa so se le zbrali skupaj preudarnejši možje, da se pomenijo o tem kaj je storiti. Dolgo so tuhtali, pa so dobro potuhtali. Pokličejo zvitega Jaka, skromnega pastirja z Nanosa, in mu potožijo svoje gorje. Jaka je nekaj časa pomišljal, nato se je brž lotil svojega dela. Dà zaklati tele, v kožo pa nasiplje živega apna, nakar kožo sešije. Ko se je požrešni postojnski zmaj spet oglasil s svojim tuljenjem, so mu brž postregli s teletom, ki je bilo nagačeno z apnom. Ko se je zmaj navžil dobre teletine, se ga je polotila žeja in se je pognal v bližnje jezero, da si potolaži grozno žejo. Kmalu zatem je pričelo apno delovati. V groznih bolečinah se je zmaj premetaval na vse strani, dokler mu ni razneslo ogromnega trebuha. Brž nato je poginil. Zmajevo kožo so obesili Postojnčani v cerkveni stolp, zviti Jaka pa je bil v znak tople hvaležnosti deležen krasne pastirske torbe, ki so mu jo napravili Postojnčani iz najlepšega komada zmajeve kože. In ta torba je bila vzrok, da se je Postojnčanov prijel vzdevek »torbarji«, ki živi še danes v spominu vsega okoliškega prebivalstva.

Atilovi zakladi

Vztrajno so krožile med ljudstvom govorice o Atilovih zakladih. Tam od **Velikega Otoka** za Kaculjem pa do **Zagona** se razteza hrib. Vrh hriba so razvaline stare cerkve, ki so pa že preraščene. Te govorice so se razširile po vsej deželi. Pred leti so prišli v Postojno iskat Atilove zaklade strokovnjaki, ki pa svojega dela niso mogli uspešno opraviti. O Atilovih zakladih ni ne duha, ne sluha. Pa je pripovedka o teh zakladih še danes v živem spominu sosednjega ljudstva.

Tudi Veliki in Mali Otok imata svojo staro pripovedko. Veliki Otok poživlja že od daleč spomin na blejski otok. Obe naselbini sta na višje ležečem kraju. Pri Velikem Otoku mi je pripovedoval gospodar, ki je delal na vrtu, da je bila v davnini vsa Postojanska kotlina preplavljena z jezerom. Le kraja kjer sta danes prijazni vasici Veliki in Mali Otok, sta molela iznad jezerske površine kot osamljena otoka, po katerih sta dobili obe naselji svoje ime. Poleg lepo obdelanih polj krasijo danes njuno površino obširni sadovnjaki.

Zapadno od Postojne so **Uraše**, kjer je znana jama Rogljevica. **Predjama z Bukovjem** slovi po znamenitem gradu, o katerem bomo še spregovorili. **Hrenovice** se ponašajo s staro župnijo, katere početki igrajo tja do vznika 14. stol. Pri **Šnihelu** je bilo staro gradišče. V okolini **Matenje vasi, Orehka, Rakitnika** in **Prestranka** so številni »podmoli«, podzemeljske votline, proti severozapadu se vzdiguje Javornik. Prestranek je skupno s sosednimi naselbinami eden najlepših kmečkih krajev na Pivki. Sadovnjaki, ki so vzorno gojeni, se menjavajo s polji in gozdiči. Tu v bližini so svojčas sekali ledene plošče, ki so jih prevažali v Trst. Razen tega je bila tukaj svojčas c.kr. žrebčarna. Slikovita lega **Nadanjega sela, Kala, Staršušče, Male ter Velike pristave** dopolnjuje celotno vabljivo sliko postojnske pokrajine.

Turško prelitje krvi v Slavini

Z zanimivo zgodovino je ovenčana **Slavina**, ki je v zavetju Tabora in Gradišča, kjer si je okoliško ljudstvo v dobi turških vpadov zgradilo obrambno utrdbo. V ljudskem izročilu je dobro ohranjen dogodek iz leta 1522, ko so Turki na cvetno nedeljo pridrveli v Slavino, kjer je bilo ljudstvo pravkar zbrano pri službi božji. Krvoločni turški poveljnik je dal umoriti duhovnika, ki je daroval mašo, pa tudi mnogo drugih ljudi, ki so se jim hoteli postaviti v bran. Ko so opravili svoj krvavi posel, so se Turki vrnili preko Postojne in Dolenjskega proti Hrvatski. Kakor zatrjuje narodna pripovedka, je omenjeni turški oddelek ob dolenjsko-hrvatski meji spet udri med cerkvenim opravilom v cerkev, kjer pa je bilo zbrano dobro oboroženo ljudstvo. Vsi turški napadalci so bili pobiti, le njihovemu poveljniku se je posrečilo, da se je zatekel v cerkveni stolp in se skril pod velikim zvonom. Toda zgodilo se je, da se je ravno tedaj zvon razmajal in utrgal. V njem skriti turški poveljnik je žalostno končal, pred svojim bednim koncem pa si je še odgriznil desnico, s katero je bil usmrtil duhovnika v Slavini.

Borba zoper nevarno kugo v Nemčiji

V vodilnem nemškem dnevniku čitamo, da je vojna s povečanimi potrebami nemškega gospodarstva v industriji in kmetijstvu zahtevala več stikov s tujci. Prišlo je v Nemčijo mnogo tujih ljudi, ki so prinesli številne nevarnosti za zdravje nemškega naroda. Najhujša med vsemi nevarnostmi je pa vsakovrstna spolna bolezen. Napačna sramežljivost ali pa lahkomiselno podcenjevanje povzročata posebno pri spolnih boleznih nevšečne posledice, zato je treba tej najnevarnejši ljudski kugi napovedati neizprosno borbo.

Med vsemi pokrajinami v nemški državi prednjačita Dunaj in Dolnje Avstrijsko, kjer so se resno lotili zadeve, da učinkovito organizirajo borbo zoper uničujočo narodno kugo, ki jo je treba izkoreniniti. Deželni zavarovalni zavod Dunaj-Dolnje Avstrijsko, kot zakoniti urad za zavarovanje delavcev in z njim glavni zdravstveni zavod dunajskega mesta sta uredila skupno posvetovalnico na Dunaju v Ulici deželnega sodišča. Vodi jo višji zdravstveni svetnik dr. Voss, učenec pokojnega dermatologa prof. dr. Morschhäuserja, ki je zaslovel kot ustanovitelj modernega zdravljenja spolnih bolezni v Nemčiji. Nadaljnje posvetovalnice se ustanovijo v St. Pöltnu, v Dunajskem Novem mestu in v Znojmu. V takih posvetovalnicah se bo lahko dal vsak prizadeti preiskati in sicer brezplačno ali pa samo za majhno odškodnino, kakršni so pač njegovi prejemki. Če se hoče nato zdraviti sam pri specialistu, je to njegova stvar. Vsekakor pa varuje sleherna posvetovalnica najstrožjo tajnost. »Völkischer Beobachter« objavlja ob tej priliki tudi izjavo šefa posvetovalnice dr. Vossa. Ker je dober nauk vedno koristen, naj povzamemo njegova izvajanja:

V glavnem gre za dve bolezni, ki se pojavljata v Nemčiji: kapavec in sifilida. Če ni pravočasnega zdravljenja, lahko obe bolezni povzročita narodu kakor posamezniku in družini občutno škodo. Posledice so: jalovost, prezgodnji porodi ali pa smrt zametkov. Če pride otrok živ na svet, je lahko obremenjen s prirojeno sifilido. Posebno huda je škoda, ki jo lahko sifilida povzroča pogosto šele po desetletjih na možganih in živčevju. To so pozna obolenja ki povzročajo najtežje duševne ali telesne motnje in se pogostokrat končajo s smrtjo. Vse take posledice se pa lahko zanesljivo preprečijo, če se bolezen takoj po okužbi spozna in se prične temeljito zdravljenje. Pri modernih zdravilnih metodah lahko zdravnik ozdravi kapavico že v enem ali dveh mesecih, pri sifilidi pa lahko spričo težjega obolenja govorimo o ozdravljenju v treh ali štirih mesecih. Vsak član naroda, ki je količkaj preverjen, da se je okužil, je zatorej dolžan, da se da takoj zdravstveno preiskati.

Obisk pri akad. kiparju Karlu Putrichu

Razstava trojice Kregar — Omersa — Putrich v Jakopičevem paviljonu bo te dni prekinjena, zato se občinstvo naproša, naj se podviza z obiskom

Navadno se pred razstavo in med razstavo pišejo intervjuvi z umetnikom-razstavljalcem. Navadno ga novinar obišče par dni pred razstavo v ateljeju in potem piše, kako je, recimo, v našem primeru kipar Putrich sredi dela in zadnjega napora za razstavo, piše o posameznih delih, ki so že pripravljena za prevoz v razstavni paviljon, piše o kiparjevem umetniškem nazoru, o njegovem gmotnem položaju, o pristranski kritiki, o slovenskih pridobitnih krogih, ki bi morali biti glavni kupci umetnin, a se ponašajo ne kot Slovenci, temveč kot čistokrvni Škoti itd., itd. Običajni intervjuvi, običajna vprašanja, običajni odgovori! Jaz pa vam bom pokazal, kako je v Putrichovem ateljeju po napornem delu, ki ga terja vsaka razstava.

Marsikdo bo dejal: »Kje si pa mogel videti atelje! Saj umetniki takoj po razstavi lenarijo in jih po več tednov ne najdeš v delavnici!« — Mogoče. Za nekatere to velja. Za Putricha ne. On je mlad, poln volje do dela. Takale razstava ga prav nič ne zmoti. On dela naprej.

Takoj naslednji dan, ko je odpeljal v Jakopičev paviljon svoje nove stvari, sem šel k njemu v atelje. Nisem se zmotil! Bil je v delavnici! — Atelje, ko da so ponoči vdrli vanj razbojniki, ga izropali in vse razmetali. Sredi sobe kup mavčevih črepinj od velikega ženskega akta, ki je zdaj na razstavi. Temnomodre zavese ob oknih vse oškropljene od belega mavca in poleg dve kijantarici! In tamle zofa! Oh, it uboga zofa, kako vdano prenašaš težo celega kupa prašnih, umazanih kosov dveh ženskih aktov in moške glave. Vse tri stvari je raznesla in pokvarila vroča lončarska peč!

Gledam in se smehljam genialnemu neredu. Putrich pa se ne zmeni zame. Z metlo in smetišnico v rokah pospravlja in pripravlja prostor novemu delu:

»Veš, zdajle mi pripeljejo novo ilovico! Moram hitro pospraviti. Umakni se no, madonca, če ne ti bom z metlo hlače umazal! Jutri začnem nov velik akt!«

Da, tak je Putrich. Njegova razstava še ni pri kraju, on pa že začenja nov akt, novo delo!

—r—

Spodnještajerci in nemško državljanstvo

V ponedeljskem »Jutru« smo kratko povzeli oklic zveznega vodje Heimatbunda Franca Steindla. Ker so v oklicu razni podatki o novo pridobljenem državljanstvu prebivalcev na Spodnjem Štajerskem, naj povzamemo še nekatere podrobnosti:

Franc Steindl pravi, da je Spodnja Štajerska zdaj spet in dokončno postala sestavni del nemške države, čeprav se formalna priključitev še ni izvršila. Nemčija je sredi največje borbe vseh časov in se bori za biti ali nebiti. Izvrševanje zakonov v tej vojni in iz tega izvirajoče obveznosti za domovinsko fronto so tvorile vsebino nedavnih predavanj po Spodnjem Štajerskem, na drugi strani pa so bila ta zborovanja posvečena čisto spodnještajerskim zadevam. Franc Steindl pravi, da pripada Štajerska s svojim prebivalstvom že nad tisoč let nemškemu življenjskemu krogu in da ni nikoli imela opraviti s Slovenci. Slovenska ideologija, produkt 19. stoletja, pravi Steindl, nikoli ni imela domovinske pravice v deželi med Muro, Dravo, Savinjo in Savo. Prihajali so tujci iz Ljubljane s Kranjskega in Primorskega. Odstranitev vsiljivcev, pravi Steindl, je bil prvi ukrep šefa civilne uprave na Spodnjem Štajerskem in obenem prvi pogoj za vsako politično delo glede na varnost dežele. Operacija je bila nujna in tudi v bodočnosti bodo izločeni sleherni ostanki tujstva, pravi Steindl.

Ko zagotavlja Spodnjemu Štajercu, da nima nič opravka s slovenstvom, pravi, da tvorijo novi dokončni članski zbor štajerske domovinske zveze vsi tisti nemški možje in žene, ki so pripadali h Kulturbundu ali so bili v kaki drugi enaki organizaciji, nadalje tisti, ki so prišli po službeni potrebi na Spodnje Štajersko, nadalje tisoči kočevskih Nemcev ter Nemcev iz Besarabije in Bukovine, ki so preseljeni na Spodnje Štajersko. Ostali Štajerci pa lahko postanejo začasni člani, in če se obnesejo v preizkusni dobi, so lahko dokončno sprejeti v Heimatbund.

Razmeroma majhno število spodnještajerskega prebivalstva, pravi Steindl, se iz političnih ali rasno bioloških vzrokov ne more včlaniti v Heimatbundu. Vsak tak primer je treba večkrat natančno preiskati. Doslej je bilo priglašenih za začasno članstvo v Heimatbundu 321.252 ljudi v okrožjih Celju, Ljutomeru, Mariboru (v mestu in na deželi) in v Ptuju. Razdeljenih pa je bilo 207.530 članskih izkaznic, medtem ko ostale priglase še raziskujejo. Do 1. januarja 1942 bodo vsi primeri popolnoma raziskani. V trboveljskem in brežiškem okraju še posebne komisije preiskujejo politično in plemensko stanje tistih, ki so se priglasili k Heimatbundu.

Kdor postane v zasedenih krajih član Heimatbunda, si je pridobil temeljno pravico za nemško državljanstvo. Vsi nemški pripadniki, ki so bili bivši jugoslovanski državljani in so zdaj dobili rdečo članske izkaznice štajerskega Heimatbunda, so postali nemški državljani z veljavnostjo od 14. aprila 1941. Lastniki zelene članske izkaznice Heimatbunda, ki so kot bivši jugoslovanski državljani pripadniki nemškega naroda ali so sorodne krvi, kakor tudi ostali »zvesti štajerci«, pridobijo nemško državljanstvo z veljavnostjo od 14. aprila 1941. — toda na preklic.

Tisti, ki niso člani Heimatbunda in tiste osebe, ki se jim iz nujnih razlogov začasno odvzame članstvo v Heimatbundu, so pa samo varovanci nemškega naroda.

Namen političnega dela Heimatbunda je, da začasnim članom omogoči doseči dokončno nemško državljanstvo. Vsak tak začasni član pa se mora izkazati v organizacijah, obvladati mora nemščino v besedi in pismu in se mora izključno le nje posluževati, podpisovati se mora po nemškem pravopisu. Steindl zaključuje »Kdor je pripravljen kot domovini zvest štajerc iti z nami, da nekoč postane državljan Nemčije in s tem pripadnik prvega naroda na svetu, ta spada v naše vrste

Umeščenje novega okrožnega vodje v Celovcu

V nedeljo so imeli na Koroškem velik praznik. Pripeljal se je novi gauleiter dr. Friderik Rainer, ki ga je svečano umestil organizacijski vodja dr. Robert Ley. Obadva predstavnika je v soboto pozdravil dr. Pachnek iz Celovca na postaji v Malnici, ko je vlak prispel na koroška tla, V Špitalu ob Dravi ju je pozdravil okrožni vodja Zmölnig, v Beljaku pa okrajni vodja Piron. V Celovec sta oba predstavnika prispela ob 22.15. Tu so se k sprejemu zbrali številni celovški zastopniki oblastev, javnih ustanov in stranke. Predstavnika sta se nastanila v hotelu Sandwirt. V nedeljo zjutraj je bila v Celovcu budnica. Ob 8.45 je igrala mladina pred hotelom Sandwirt, za zaključek pa so trobili s stolpa deželnega dvorca. Ob 10. je bila slavnostna umestitev v dvorani grbov v deželnem dvorcu. Potem sta se dr. Ley in dr. Rainer podala s častnimi gosti na celovški magistrat, kjer sta se vpisala v zlato mestno knjigo. Na magistratu ju je sprejel župan Franz Po vpisu sta se predstavnika vrnila v hotel Sandwirt. Svečano umestitev je prenašal celovški radio. Ob 12.19 se je dr. Ley vrnil v Berlin. Do Malnice ga je spremil dr. Rainer, ki je potem na povratku ob 16.45 obiskal Beljak in položil venec na grob prvega koroškega gauleiterja Huberta Klausnerja. Ob 17.45 se je na magistratu v Beljaku vpisal v zlato knjigo. Potem se je vrnil v Celovec, kjer je bila zvečer v gledališču slavnostna predstava »Netopirja«. Koroška mesta so bila v zastavah.

Ko odhaja dosedanji nadomestni gauleiter Franc Kutschera na svoje novo mesto — v glavni urad državnega komisarja za učvrščevanje nemštva v Berlinu — pravi celovški dnevnik, da ta vpoklic ni slučajen, marveč da je Kutschera na Koroškem natančno spoznal razne narodnostne zadeve in se bavil s preseljevanjem in raznimi obmejnimi problemi. Kutschera je vodil koroško okrožje nepolna štiri leta. V marcu 1940 je bil vpoklican in se je boril kot poddesetnik na Francoskem v Vogezih. novembra 1940 pa je kot podčastnik spet zapustil vojsko, nakar je bil po porazu Jugoslavije postavljen za šefa civilne uprave v zasedenih koroških in kranjskih krajih Narodnosocialistični stranki pripada od leta 1930 in je odlikovan z njenim zlatim znakom.

Pijanec leži na cesti in meče denar, kovanec za kovancem, v luknjo pokrova nad kanalom. Mimoidoči je stopil k njemu:

»Mož, kaj pa delati tukaj?«

»Ah, veste gospod, moja žena mi je rekla, naj pričnem šteditl!«

Z Gorenjske

O tujskem prometu v letošnji zimski sezoni smo poročali, da imajo prednost za bivanje po zdraviliščih in letoviščih dopustniki iz vojske in vsi tisti, ki opravljajo kakršno koli odgovorno vojno službo. Listi objavljajo še naknadna navodila, po katerih morajo lastniki sob natančno pregledati, ali so njihovi najemniki taki upravičenci. Ker so stanovanja in sobe v zimskih tujsko-prometnih središčih naročena že mesece in tedne naprej, morajo vsi lastniki hotelov, penzionov in zasebnih stanovanj preklicati dosedanja naročila, ako tisti, ki je sobo naročil, ne spada med one, katerim je treba dati prednost. Vsak oddajalec sobe mora najnatančneje pregledati listino tistega, ki pride k njemu na oddih. V ostalem pa tisti, ki hoče preživeti zimske počitnice v zdravilišču ali na deželi, stori najbolje, če že v naprej vpošlje v zimovališče potrebni izkaz. Listi ponovno opozarjajo, naj ljudje letošnjo zimo ne potujejo po nepotrebnem. Prostor v železniškem vagonu ali v zimovališču pripada prvenstveno tistim, ki so oddiha najbolj potrebni.

Nesreče v guštanjski jeklarni. V jeklarni na Ravnah pri Guštanju se je zadnji čas spet zvrstilo več nesreč, predvsem pri topljenju železa. Delavec Florijan Samec, zaposlen v oddelku za izdelovanje posode, se je hudo poškodoval po obeh rokah, ker je nanj brizgnilo staljeno jeklo. Pomožni delavec Franc Vučnik iz Dravograda se je v jeklarni hudo opekel na levi nogi, ker se je polil s tekočim jeklom. Ključavničarju Jožetu Vidrihu pa je spodrsnila roka, ko je rezal pločevino. Ta se mu je globoko zarinila v meso in povzročila zevajočo rano.

O 18 miljonih Nemcev v tujini so v dobi od 15. do 25. novembra predavali govorniki »Zveze za nemštvo na tujem«. Predavanja so bila v Celovcu, Beljaku, Šmohorju in Linzu. Govorniki so naglašali, da so Nemci v domovini z onimi, ki so razkropljeni po svetu nerazdružno zvezani po svoji narodnosti. Da vzdržujejo stike z njimi, je naloga Zveze za nemštvo na tujem. Vsak pripadnik nemškega naroda mora pomagati lajšati usodo Nemcev v tujini, katerih je še vedno okrog 18 miljonov razkropljenih po svetu.

O ribolovnem uradu v Bohinjski Bistrici čitamo v gorenjskem listu: Kadar tujec napravi izlet v lepo Bohinjsko dolino in si natančneje ogleda največji kraj te doline (Bohinjsko Bistrico), opazi nasproti staremu imenitnemu gradu ribolovni urad. Ko stopi v ribišče, sliši šumenje. Iz številnih vodnih pip neprenehoma teče voda, da zadosti potrebam postrvi, te žlahtne ribje vrste, ki dobivajo vedno svežo in tekočo vodo. Dva velika vodnjaka sta na obeh straneh ribišča, v katerih se podijo dorasle postrvi. Ribič nam je v malem ribniku pokazal zalego. Nad vsakim ribnikom je skrbno pritrjena deščica, na kateri so razvidni podatki gojitve. Delo, ki se tukaj opravlja, se z vidika narodnega gospodarstva ne sme podcenjevati.

Rdeči križ poroča

Pisma naj dvignejo: Bizjak Ana, Dermotova 17, Bitenc Joško, dijak, Berbuč, Brabec Milica, Koroščeva 16, Cerar Drago, Cerar Anton, Resljeva, Černe Jože, Hajdrihova 17, Čeferin Albina, Gledališka 9, Čenčič Vilka, Mandeljčeva 7, Drobtina Albina, Tržaška cesta 68, Golubovič Branka, prof. Hrastelj Jožа, Jarnikova, Kranjež Janko, Kavčič Nikolaj, bančni uradnik, Kauka Miha in Kravanja Viktor, škofja 6, dr. Anton Kržišnik, sodnik, Kosem Vida, Kovačič Rudolfina, Kladnik Tilka in inž. Košir Janko, Lojk Bernard, tob. tov., Logar Vida, Lovrenčič Avgust, Orožen Rezi, Perkovič Zalka, Peterlin Marija, Pražakova 8, Sušnik Marijan, Srečnik Ana, dr. Sbrizaj Teodor, adv., Strehovec J. Zarnikova 5, šajn Matko, urad. Vzaj. zav., Šraj Josip, trgovec, Švajger Zmago, Šturm Ivanka, Urbanec Nuša, Verk Karl, Zirman Albina, Pražakova 11, Žakelj Ciril in Vlado.

V tajništvu naj se javijo: svojci Dobejca Edvina, ki so poslali dokumente, Johanna Schneider, Rožnik Minka, učiteljica, Mila Smersu, Kolodvorska, Henrik Dejak, svojci ge. Frančiške Vilfan; Ramšak Rudi, svojci g. Potrata Rudolfa, Olga Reich, soproga ban. dir., Vagaja Božena, Gorjupova 16, Gabrovec, Cesta v Mestni log 58, Dragotin Prosen, Požlep Karl, Žavbi Ančka, Ivanka šest, Husel Alojzija, Lila Grovoljšek, Kambič Jožef, medicinec (evidenca), Vinko Bon, Irma Ivanovna in Ana Grudinska naj dvigneta pismi, namenjeni v Srbijo. — Dokumente naj dvigne Göderer Stane.

Poizvedovalnemu oddelku so darovali: tvrdka »Vinocet« v počaščenje spomina umrlega g. Andreja Šarabona 500 lir, Ga. Verlič Ana, posestnica in veletrgovka 500 lir, namesto cvetja na grob umrlega gosp. Andreja Šarabona, Ga. Preseren iz Ljubljane 38 lir. — V počastitev spomina ge. Valerije Košir je prejel pokrajinski odbor Rdečega križa od neimenovanega gospoda znesek 100 lir. — V počastitev spomina preminulega predsednika g. Andreja Šarabona je darovala delniška družba pivovarne »Union« v Ljubljani Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, 5 000 lir. V isti namen je daroval ravnatelj pivovarne »Union« Viljem Nemenz 500 lir; mr. ph. Rihard Sušnik 500 lir; Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani 200 lir. Župni urad Sv. Vid nad Cerknico je daroval Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, 250 lir kot podporo za socialno akcijo. Gosp. Anton Smole, železolivar iz Podsmreke, p. Dobrova pri Ljubljani, je daroval Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč, 150 lir, kot podporo za socialno akcijo. Plemenitim darovalcem iskrena hvala!

Angleži v Ameriki

List »Saturday Evening Post« piše o brošuri, ki jo razdeljuje mladim Angležem, ki odhajajo v Ameriko, da se nauče pilotiranja ameriških letal. Zdi se, da ti angleški mladeniči niso posebno zadovoljni z razmerami, v katerih se znajdejo. Na njihovo miselnost močno vpliva dejstvo, da v Ameriki ni nobenih razlik med sloji. Angleškim mladeničem ni toliko do tega, da bi postali dobri letalci, kakor da bi v največji zabavi prebili svoje ameriške dneve. Proste ure prežive v družbi ameriških tovarišev, ki jih vabijo na kosila, sprejeme in plese ter na sportne prireditve. Različnost in obilnost jedi jih nekoliko preseneča, bržkone zato, ker so spričo omejitev v prehrani doma bili navajeni na drugačen sistem življenja.

Glavni del nasvetov v navedeni brošuri se tiče zadržanja letalskih učencev, ki se morajo vselej zavedati, da so »gostje Zedinjenih držav«, zato morajo pokazati zanimanje za vse, kar je ameriško, ter opuščati kritiko tudi tedaj, kadar bi bili za to vprašani. Angleži morajo smatrati Američane za »daljne bratrance«. Prva njihova naloga mora biti globoko spoznavanje ameriškega ljudstva. Zato morajo več poslušati in manj govoriti. Američani so prepričani, da so mnoge njihove stvari boljše kakor angleške. Zato so kaj radi učitelji drugih. Ameriško ljudstvo je precej enotno, toda ta njegova enotnost ne izvira iz čistosti rase, temveč iz vzgoje, ki jo vsak Američan prejema v šoli, po tisku, v političnih ustanovah ter v splošnem sistemu svobode, v katerem se vsak posameznik izživlja po svoji volji. Američani so sicer Američani, toda med njimi je tudi nekaj takšnih, ki so bili prej Italijani, Nemci, Francozi i. t. d. Tudi ta izvor ne ostaja brez vpliva na ameriški značaj.

Brošura nadalje navaja, da bodo Angleže v Ameriki zelo verjetno vprašali, kdaj se bodo vrnili v domovino in gotovo bodo hoteli vedeti, kakšno je njihovo mnenje o Američanih ter o kakovosti letal, ki jih za Anglijo izdeluje Amerika. Ta letala imajo sicer veliko prednosti, vendar po mnenju pisca brošure niso popolna. Zato se zdi piscu primerno, naj se angleški letalski učenci izogibljejo izjav, izgovarjajoč se na svojo nezadostno strokovno sposobnost. Pisec brošure predvideva tudi ameriška vprašanja glede tega, kaj mislijo v Angliji o ameriški pomoči. K temu pripominja, da se morajo angleški piloti tudi v tem pogledu izogniti sleherni izjavi, omejujoč se največ na izjave lorda Halifaxa, češ, da morajo vprašanje o ameriški pomoči Angliji rešiti Američani sami. Primerno pa bi bilo dodati, da je ameriška pomoč Angliji absolutno potrebna in da je samo od nje odvisna zmaga.

List »Saturday Evening Post«, ki je objavil navedene podrobnosti angleškim pilotom v Ameriki, ne dostavlja nobenega svojega komentarja, prepuščajoč čitateljem samim veselje, da si ustvarijo svoje mnenje o tej zanimivi angleški publikaciji.

Ropar kot rešitelj življenja

Stara zakonca Alfred in Klotilda Praguela sta se peljala v vozu prvega razreda s svojega posestva v notranjosti Brazilije proti Pernambuku. Med potjo je vstopil mlad, eleganten mož, ki se je predstavil za grofa Gerarda de Monterlant in se izkazal za zelo ljubeznivega družabnika. Starа človeka sta bila navdušena od njega, izmenjavali so si ljubeznivosti, na zadnje sta si iz grofove zlate cigaretnice prižgala cigareti. Ti cigareti sta imeli čuden učinek. Praguelova sta kmala po prvih dimih zaspala težko spanje. Na železniški postaji, kjer bi morala prestopiti v drug vlak proti Pernambuku, sta spala dalje in se odpeljala proti Bahiji, prestopil pa je »grof«, ki ni pozabil pobrati prej Pragueli listnico in vozni listek. Plen ni bil napačen.

Ko sta se Praguelova končno zbudila, sta takoj opazila tatvino in alarmirala vlakovno osebje. Na naslednji postaji se je začelo zasledovanje železniškega roparja. Po voznem listku, ki je bil staremu možu zmanjkal, so domnevali, da se je »grof« odpeljal proti Pernambuku. Tako je tudi v resnici bilo, toda priieti ga niso mogli več. Med tem se je bila vsa stvar tako zaokrenila, da sta morala biti Praguelova roparju naravnost hvaležna za zločinsko dejanje. Pustolovec namreč ni dospel do cilja, ker je po poti njegov brzi vlak trčil ob neki tovorni vlak. Nesreča ni bila prevelika, toda baš voz prvega razreda, s katerim bi se drugače peljala tudi Praguelova in v katerem se je vozil ropar sam, se je popolnoma razbil. Zločinec je izgubil življenje in ga je tako usoda kaznovala, oropanca pa sta ostala živa.

Ostri ukrepi proti verižnikom

Grški ministrski predsednik je objavil te dni, da bodo oblasti brez prestanka nadaljevale sistematsko zasledovanje vseh verižnikov in navijalcev cen. Vsaka ura prinaša glede tega nova odkritja, toda ker so preiskave še v teku, ne more o tem poročati podrobnosti. Izjavil je, da sta on in njegova vlada trdno namenjena iztrebiti vse te zločince, tudi če jih bodo morali postaviti tisoče pred puške. Grški ministrski svet se je bavil na posebni seji s to zadevo in je proglasil, da bodo vsi, ki hočejo obgateti na račun celote, energično zasledovani. General Bako je bil imenovan za predsednika posebnega sodišča, ki se bo bavilo samo z verižniki in navijalci cen. Razpisana je tudi nagrada za vse, ki bodo sodelovali pri razkrivanju teh ljudi.

Z marmariške fronte

Italijanska pehota v napadu z lahkimi strojnicami in ročnimi granatami

Koliko diamantov tehta Aga Kan?

Natančni odgovor na to vprašanje bo svet zvedel nemara l. 1945. Bagdadski listi namreč poročajo, da zbirajo mohamedanci navzlic težkim časom diamante, da jih podarijo tega leta Agi Kanu, voditelju indijskih islamitov, za njegov diamantni, 60-letni jubilej. Ob njegovem zlatem jubileju l. 1935. so mu pristaši darovali toliko zlata, kolikor znaša njegova telesna teža. Sedaj hočejo to ponoviti, toda z diamanti. Po začasnih cenitvah bo to darilo imelo vrednost kakšnih 6 milijonov funtov šterlingov.

Konec rdečih nohtov

Z zadovoljstvom bodo sprejeli marsikateri ljudje, ki so jim bili rdeče lakirani nohti grozota, vest nekega švicarskega lista, da je Pariz to modno ekstravaganco končno preklel. »Hudičevi kremplji so odpravljeni,« pravi ženska ženski, »in če hočeš upoštevati zadnji modni krik, smeš imeti samo svetlo rožnate ali kakor biserna svetlikajoče se nohte!«

Moda kričeče rdečih nohtov izvira, kakor znano, iz Amerike, in sicer, kakor marsikatera druga ekstravaganca, iz Hollywooda. Težnja, da bi postale vidne, je med ženskami tam najbolj razširjena in male zvezdnice ter statistke se niso ustrašile nobega truda, samo da bi jih režiserji in producenti opazili. Tako so si nekatere izmislile, da bi si nohte barvale z vsakovrstnimi barvami, za ta namen jim ni bila nobena prehuda. Videti je bilo svetlo rumene, zelene ali pa strupeno modre nohte. Končno je zmagala rdeča barva. Čeprav so se v Ameriki, kakor v Evropi premnogi glasovi oglašali proti tej modni prifrknjenosti, se je obdržala dovolj dolgo. Šele sedaj je uspelo rdeče nohte zavrniti. Baš Hollwood, od koder so nekoč obvladali ves svet, ji je odpravil. Zasluga gre za to v prvi vrsti tamkajšnjim delovnim ženskam, ki so lepe, pa vseeno vedo, da je življenje resno. Pod geslom »Imeti hočemo spet normalne nohte!« so začele te bojkotirati in so zmagale.

Naočniki za pse

Na pasjem dirkališču v New Yorku so se pojavili pred kratkim prvi dirkalni hrti z — naočniki. Pobudo za to oborožitev psov s stekli je dal neki optik, ki je vedel, da ima hrt šestkrat slabši vid nego človek in si je zato mislil, da bi mu ne škodovalo, če bi mu ga v teku za mehanično lisico na dirkah popravil s primernimi naočniki. Izkazalo se je takoj, da je bila optikova domislica pravilna, kajti psi z naočniki so z lahkoto porazili svoje tovariše s prostimi očmi.

Mnogo slanikov na Norveškem

Kakor poroča norveški brzojavni urad, je letošnji lov na slanike najobilnejši, kar jih je bilo v zadnjih desetletjih. Začel se je kakor vedno že spomladi in še je končal s silovitimi množinami rib. V mirnem času je bila Norveška, kar se tiče lova na slanike, na prvem mestu pred Veliko Britanijo in Nemčijo, letno so njeni ribiči nalovili povprečno 1,100.000 ton teh rib. Glavna lovišča se razprostirajo ugodno pred norveškimi obalami, na razpolago pa je tudi veliko število pristanišč, kjer nalovljene ribe lahko sveže predelajo.

Med akcijo na fronti v Marmariki

Instrukcije oddelku italijanskih tankovskih vozačev pred neko akcijo

Tetovirana nevesta

»Zelo imovit gospod z lastnim posestvom in mnogimi zakladi išče 20- do 30-letno Američanko, da bi se poročil ž njo. Pogoj je pa ta, da se da zaradi skladnosti z menoj popolnoma tetovirati.«

Zavoljo tega ženitnega oglasa so imeli pred časom v virginskem mestu Richmondu srdito pravdo.

Ali so res ženske, ki bi bile pripravljene podvreči se tetoviranju, samo da bi prišle z bogatim samcem pred altar? Takšne ženske so, kajti mister Chartres je na svoj oglas prejel kope ponudb. Mister Chartres je od svoje mladosti namreč sam tetoviran od glave do pet, pa je hotel življenjsko družico, ki bi mu bila v tem pogledu enaka. Za to pa je bil tudi pripravljen deliti ž njo svoje bogastvo.

Iz gore ponudb si je izbral plavolaso gospodično Beatriko Hastingsovo iz majhnega virginskega kraja. Pripotovala je v Richmond. Poroka naj bi se zgodila tisti dan, ko bi bila tetovacija popolnoma opravljena. V Richmondu živi slučajno pravi umetnik v tej stroki, bivši mornar, ki je bil za bogato plačilo s strani gosp. Chartresa pripravljen, da pokaže vse svoje sposobnosti.

Tako bi Chartres in Hastingsova postala nemara srečna dvojica, ne da bi javnost zvedela za podrobnosti o čudni ženitni pogodbi. Toda procedura tetoviranja je zelo bolestna zadeva in Hastingsova je pri vsem svojem koprnenju po boljši bodočnosti in pri vsaj naklonjenosti, ki ji jo je izkazoval Chartres, svojo občutljivost vendarle podcenjevala. Tri »seje« je še prenesla, v teh treh sejah je bivši mornar opravil komaj majhen del svoje naloge, potem pa ni prenesla več. Zastavkala je. Izjavila je, da ji je zadosti, da je pokazala dovolj dobre volje in da hoče imeti sedaj svoj mir.

S tem pa mister Chartres ni bil zadovoljen. Vztrajal je na tem, da se delo izvrši do konca, drugače se s svojo Beatriko ne bo poročil. Zaroka je šla narazen. A tedaj je zahtevala »delno tetovirana« nevesta odškodnino, češ da je ta tetovacija zmanjšala druge njene možnosti za poroko. Sodniki so stali pred težkim vprašanjem. Končno pa je mister Chartres izjavil, da je pripravljen prevzeti stroške za odpravo tetovacije. To je sicer zvezano isto tako z bolečinami, toda na zadnje sta se s tožiteljico na tej podlagi vendarle sporazumela.

In tako išče mister Chartres ponovno žene, ki bi bila pripravljena, da se da popolnoma tetovirati. Med neštetimi neumnostmi, ki se dogajajo v Ameriki, je mogoča pač tudi ta.

Tri holandske posebnosti

S holandskim jezikom moraš biti previden, zlasti te ne sme zmotiti ta ali ona, kakšnemu nemškemu izrazu nad vse podobna beseda, da bi ji pripisoval isti pomen. Če pravi Holandec n. pr. »rajten«, to ne pomeni jahati, temveč voziti, a »belen« nima s pasjim lajanjem nobenega opravka, temveč pomeni »zvoniti«. V javnem lokalu je treba še posebne previdnosti. Če naročiš n. pr. čaj z »rumom«, dobiš čaj s — smetano! »Rum« pomeni po holandsko namreč smetana, dočim pravijo rumu »rem«. Vse te besede pišejo sevela malo drugače, nego smo jih napisali mi po njihovi izgovorjavi.

* * *

Največja strast vrlih Holandk je, kakor znano, snaga, čistost v lastnem domu. V tem znamenju baje neprestano pometajo, drgnejo, z vodo izpirajo — morda bolj, nego je v skladu z udobnostjo in potrpežljivostjo marsikaterega moža, ki ljubi svoj mir. Neki vrsti mož pa je ljubezen holandskih gospodinj do snage zelo zaželjena. To so tisti možje, ki so si na tej podlagi ustvarili poseben poklic: poklic prolajalca tople vode. Takšen vodni podjetnik nima drugega nego majhen lokal in v njem kotel, v katerem se neprestano greje voda in iz katerega odmeri za nekaj drobiža večjo ali manjšo količino v vedra ali vrče svojih klientk. To je krasen poklic! Prodajalec tople vode je namreč neodvisen od prekupčevalcev in veledobaviteljev, ni mu treba skrbeti za surovine in dovoz, njegov nenaporni poklic pa mu dovoljuje, da goji mimogrede filozofijo ali pa čita kriminalne romane.

* * *

Če holandskemu poročenemu možu žena ne da, da bi ji kadil po stanovanju, ki se sveti od snage kakor zrcalo, si uživanje nikotina privošči po mili volji lahko drugje, kjer nam ni lovoljeno: v kinematografu. V številnih kinematografih kaja namreč ni prepovedano. Bržkone pa je tudi tukaj tako, da kar enemu godi, drugemu spet ne prija.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Opere je bilo konec. Elegantna dama se je približala širokoplečemu, važno nastopajočemu gospodu.

»Če se ne motim,« je dejala, »imam čast govoriti z znamenitim baritonom?«

»In kaj lahko storim za vas, milostiva?« je vprašal pevec polaskano.

»Ah, svojega voza ne morem dobiti,« se je pritožila. »Bodite, prosim, tako prijazni in zakličite prav glasno: Emil!«

*

Milostiva je sestavljala Micki spričevalo. Nje mož je bil poleg.

»Kaj si že napisala?« je vprašal.

»Bila je lena in predrzna«, je brala milostiva, »njena poštenost ni bila vzorna. A sedaj bi rada pristavila še majhno pohvalo, majhno priznanje, da bi ne bila preveč užaljena.«

Mož je zagodrnjal: »Napiši: Imela je pa zmerom izvrsten tek.«

ANEKDOTA

Eno izmed najkrajših, a tudi najbolj uničujočih glasbenih kritik je objavil pred časom neki dnevnik v mestu Richmondu v Virginiji. Napisal jo je sportni referent, ki je vskočil namesto obolelega glasbenega referenta. Kritika se je glasila:

»Kvartet ljubiteljev je igral snoči v mestni koncertni dvorani Brahmsa. Brahms je izgubil.«

VSAK DAN ENA

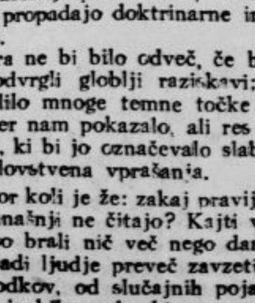

»Samo dejanja se štejejo, ne pa besede.«

»Tako, tako, jaz sem pa na brzojavnem uradu imel drugačne izkušnje!«

Kulturni pregled

Načrti z Dioklecianovo palačo

Rim, 28. novembra (s).

V teh dneh so se sestali v palači Farnesina razni oddelki kraljeve Italijanske Akademije, ki je stopila z novimi delovnimi načrti v leto XX. Pred akademiki združenih razredov za moralne in zgodovinske vede ter za umetnost je poročal Gustavo Giovannoni o delu, ki ga je izvršila v Splitu posebna komisija, katero je bila poslala v to mesto Italijanska Akademija.

Poročevalec je v uvodu svojega referata seznanil člane Akademije z mogočno palačo, ki si jo je postavil cesar Dioklecian blizu rodnega Solina in v kateri je preživel osem let po abdikaciji. Nemara ga ni rimskega dela, ki bi bilo moglo tekmovati s to veličastno palačo in njeno arhitektonsko lepoto, in nobena velika rimska stavba se ni v toliki meri ohranila v svojih bistvenih delih vse do naših dni. Arheološki in arhitektonski problemi, ki so združeni z Dioklecianovo palačo, so tem večje važnosti, ker kažejo ves razvojni proces velike rimske umetnosti in tudi pripravo za to, kar ji je sledilo. Govornik je dejal, da je že čas, da poseže italijanska beseda v spor za to palačo, katere tuji poročevalci so se strinjali samo v zanikavanju njenega romanstva in so hoteli pripisati vzhodnim vplivom nje novosti in nje veličino.

Restavracija palače, v kolikor je mogoča v nekdanji grandiozni obliki, bo potemtakem koristila tudi zgodovini rimske civilizacije in nič ne bo bolj kakor krasni monument v Splitu — je izjavil Giovannoni — služilo temu, da se osmeši in ovrže nepravična sodba o tem dvestoletnem razdobju, ko se je imperij vzlic vsemu držal pokoncu in je hotel preko vseh svojih borb rešiti pridobitve klasičnega duha, skušajoč obračunati s prodirajočimi barbari in urediti svoj spor s krščanstvom.

Glede Dioklecianove palače so delno tudi znanstveniki izvršili vsa osnovna proučavanja, ki so dala dovolj natančne podatke, vendar je še ostalo mnogo, kar zahteva podrobnega študija. Komisija Italijanske Akademije je sestavila predlog o stavbeni sistemizaciji monumentalnih delov palače in o sprostitvi največjih arhitektonskih elementov. Komisija se je pri tem zavedala, je izvajal nje poročevalec nadalje, da je zgraditev mesta v okviru Dioklecianove palače, kjer so našli pribežališče begunci z beneških pokrajin, takisto zgodovinsko pomembna, čeprav ne v toliki meri, kakor je sama palača in da tega ni moči občutno zmanjšati, kaj šele zbrisati. Split ne sme biti mrtvo mesto, marveč mora ostati živo mesto in njegova četrt, ki se je vključila v prostor antične palače, mora ohraniti tisti umetnostni značaj, ki ga je poprijela v teku zgodovinskega razvoja in ki ji daje tolikanj sugestiven videz. Ne sme se pa tudi prezreti, da je prevelika obljudenost v hišah, ki so nastale na tleh Dioklecianove palače, doslej pospeševala širjenje jetike. Posihmal bo šel razvoj v tem pravcu, da se na znotraj ne bo nič več gradilo, marveč se bo skušal kar moči zmanjševati obseg dosedanjih stavb.

Komisija za restavracijo Dioklecianove palače je naposled sprejela naslednje sklepe: Dioklecianova palača se bo v svojem zunanjem delu popolnoma sprostila na treh straneh: južni, vzhodni in severni. Tako bo obnovljen tisti del, ki sega k pristanišču in bo s svojo rimsko podobo že zdaleč pozdravljal tujca, ki prihaja z morske strani. Z odstranitvijo poslopij, ki so se v poznejšem času stisnile k monumentalnim zidovom Dioklecianove palače, se bo prostor razširil in bodo tudi notranje zgradbe dobile več zraka. Nadalje bo preurejena središčna zona v starem peristilu. Cesarjev mavzolej, v katerem je — kakor znano — splitska katedrala, bo dobil nekdanjo obliko v toliko, kolikor bo porušen poznejši kor, s čimer se bo povečala monumentalna ubranost središčne stavbe. Komisija je nadalje sklenila, da se čim prej odstrani velika plastika Grgura Ninskega in sicer iz dveh razlogov: zaradi tega, ker moti italijanski značaj in ker zahtevajo to umetnostni razlogi. Nadalje se bo v vsem ostalem notranjem mestu uveljavil novi regulacijski načrt, naslanjajoč se na italijansko urbanično arhitekturo in nje teorijo o razredčenju mesta, ne tako, da bi se razširile ulice in omogočili novi trgi, marveč da se ustvarijo na primernih mestih z odstranitvijo hiš izolirani prostori; tako bodo stare ulice laže »dihale«, ne da bi se spremenil njihov slikoviti značaj.

Da bi se uresničili načrti z Dioklecianovo palačo, je treba po sodbi komisije Kr. Italijanske Akademije usmeriti nadaljnji razvoj Splita v zapadno smer od palače in opustiti sleherno nadaljnje zazidavanje prostora v arhitektonskem okviru palače in zraven nje. Na zapadni strani se lahko razvija novo mesto, ki bo ustrezalo vsem sodobnim zahtevam. Split je dosegel že doslej okrog 60.000 prebivalcev in njih število bo v bodočnosti še naraščalo v zvezi s pomenom, ki ga ima za trgovino Dalmacije in v zaledju ležečih dežel.

V nadaljnjem je dejal član Akademije Giovannoni, da je v zvezi z monumentalno Dioklecianovo palačo in z razvojem Splita tudi problem starega rimskega mesta Salona (Solin) in da je komisija razvalinam tega davnega selišča posvetila posebno pozornost. Solin, ki je bil najvažnejše mesto leta 78 pred Kr. in prava prestolnica rimske Dalmacije, je predvsem znan po arheoloških izkopaninah iz poslednje, najtežje dobe njegove zgodovine, po svojih čudovitih bazilikah in po starokrščanskih grobnicah. Doslej so arheologi proučevali predvsem zgodovino dveh, treh poslednjih stoletij starega Solina, italijanskim arheologom pa se zastavlja moralna in častna dolžnost, da odkrivajo in proučujejo ostanke starejših dob. Tako se je posebej proučeval problem restavracije solinskega gledališča in amfiteatra, dveh edinih preostalih spomenikov paganskega mesta; tema dvema ostankoma je bila v zadnjih letih prizadejana ne ravno majhna škoda z zidavo bližnjih industrijskih in delavskih poslopij. Tudi zidni pas mesta kliče po ohranitvenih delih, po izolaciji in ureditvi. Komisija Kr. Italijanske Akademije je sprejela vse potrebne predloge in načrte za rešitev najvažnejših vprašanj, ki so s tem v zvezi, tem bolj, ker bo pri nadaljnjem izkopavanju stare Salone dana možnost, da pridejo na dan novi spomeniki iz starejše dobe tega mesta, ki je nekoč s svojo trgovino in industrijo obvladovalo vso dalmatinsko obalo in še segalo čez morje.

Poročilo Akademika Giovannonija je bilo sprejeto z velikim odobravanjem in bo v celoti ter z načrti in ilustracijami natisnjeno v »Bollettino de l'Accademia«.

O ljubezni do klasikov

O tem zanimivem vprašanju razpravlja Francesco Bruno v najnovejšem »Meridiano di Roma«. Pisec pravi med drugim:

Ali današnji človek, mučen od tolikih potreb in vržen v vrtinec življenja, ki postaja čedalje večji, vrtoglavejši in dramatičnejši, sploh še čita klasike? To vprašanje imajo že nekaj časa na ustih mnogi, ki jim je pri srcu usoda naše kulturne dediščine. Pred nekaj leti je bila v periodičnem tisku celo anketa o njem toda — kakor vse ankete te vrste — ni tudi ta prinesla kaj prida konkretnih izsledkov. Pravijo, da je mladina zaposlena s premnogimi stvarmi in da ne mara študij, ki zahtevajo mnogo časa in potrpežljivosti, ter da se zaradi silnega naraščanja praktičnih potreb zmanjšujejo ter propadajo doktrinarne in duhovne vrednote.

Nemara ne bi bilo odveč, če bi to vprašanje podvrgli globlji raziskavi; vsekakor bi osvetlilo mnoge temne točke in mnoge dvome ter nam pokazalo, ali res obstoji tista kriza, ki bi jo označevalo slabo zanimanje za slovstvena vprašanja.

A kakor koli je že: zakaj pravijo, da ljudje dandanašnji ne čitajo? Kajti v prejšnjih časih niso brali nič več nego danes. Da so sedaj mladi ljudje preveč zavzeti od dnevnih dogodkov, od slučajnih pojavov. Tudi prej jih je bilo malo, ki so zares čitali in študirali ter se docela posvečali znanosti. Kako bi mogli pričakovati, da bi se skoraj vsa mladina posvečala literaturi in filo-

Kronika

* **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list« št. 96. z dne 29. novembra 1941-XX E. F. objavlja predpise za proizvodnjo lesa in za izvoz drv, določitev pribitkov v prodaji na debelo in na drobno in povravek v maksimalnem ceniku št. 4.

* **Kralj Mihael in rumunska kraljica-mati v Italiji.** V soboto zvečer sta preko Brennerja na zasebnem potovanju prispela v Firenco rumunski kralj Mihael in kraljica-mati, ki se bosta nekaj časa mudila v vili Šparti, lastnini rumunske kraljice. Visoka gosta so na kolodvoru pozdravili Vojvodinja Spoletska, rumunski poslanik in vojaški ataše rumunskega poslaništva v Rimu ter zastopniki domačih oblastev in pa nemški konzul.

* **Srebrni kovanci po 5 lir v veljavi še do 28. februarja.** S posebnim odlokom finančnega ministrstva je rok, v katerem je treba zamenjati srebrne kovance po 5 lir, podaljšan od 30. novembra do 28. februarja 1942.

* **Slovenci v hrvatski državni službi** Premeščena sta Branko Rupnik, učitelj, in Mara Rupnikova, učiteljica, iz Sušina-Gjurgjenovca na meščansko šolo v Stolac. Imenovani so prof. Alfonz Gorup za profesorja na meščanski šoli v Bosanski Dubici, Anton Osterc, bivši ravnatelj meščanske šole v Trbovljah, za učitelja meščanske šole v Varešu, Marija Štrausova, bivša učiteljica meščanske šole v Slovenjem Gradcu, za učiteljico meščanske šole v Tomislavgradu in Fortunat Turk, bivši učitelj v Ormožu, na državno meščansko šolo v Jelsi.

* **Inozemci na hrvatskih šolah oproščeni šolnine.** »Narodne Novine« so objavile zakonsko odredbo, po kateri so pripadniki hrvatskega naroda, ki niso državljani nezavisne države Hrvatske, in pa pripadniki prijateljskih narodov, ki prav tako niso hrvatski državljani, oproščeni šolnine na vseh srednjih in visokih šolah.

* **Razstava koles in motociklov v Milanu.** V soboto dopoldne so v Milanu slovesno otvorili 23. nacionalno razstavo koles in motociklov. Otvoritvi, ki jo je izvršil državni podtajnik za korporacije Cianetti, so prisostvovali najodličnejši predstavniki.

* **Nekaj za filateliste.** Te dni je bila v Zagrebu otvorjena razstava pod naslovom »Odločilna borba na vzhodu«, za katero je prometno ministrstvo stavilo v promet posebno prigodno znamko za 4 kune s pribitkom dveh kun, namenjenih skladu za državno propagando. Znamka je modre barve in predstavlja štiri vojaške glave s šlemi in zastavami zaveznikov osi, obenem pa nosi napis »Borba udružene Europe na Istoku«.

IZ LJUBLJANE

u— **Otvoritev razstave Jakopič-Jama-Sternen-Vesel.** Brez posebnih slovesnih ceremonij je bila v nedeljo dopoldne v razstavnih prostorih galerije Obersnel na Gosposvetski cesti otvorjena likovna razstava, ki pomeni v resnici izreden dogodek v našem umetnostnem življenju, saj se v novejšem času prvikrat skupno predstavljajo javnosti štirje prvaki našega impresionizma, mojstri Rihard Jakopič, Matija Jama, Matej Sternen in Ferdo Vesel. Pomemben poudarek daje razstavi predvsem dejstvo, da tokrat skupno s tremi tovariši iz Ljubljane nastopa tudi Ferdo Vesel, ki živi sicer daleč od dnevnega pehanja naše metropole, a kljub visoki starosti še zmerom snuje v svoji samoti. Razstavo si je že v dopoldanskih urah ogledala množica ljubiteljev naše likovne umetnosti, a poleg zastopnikov domačih oblastev in Društva slovenskih likovnih umetnikov je bil prisoten tudi predsednik Narodne galerije dr. Windischer.

u— **Violinski koncert** virtuoza Karla Rupla bo drevi ob pol 19. v veliki unionski dvorani. Pri koncertu sodeluje pianistka Zora Zarnikova. Spored je naslednji: Prvi del: Tartini: Sonata, Bach: Fuga za violino solo, Debussy: Sonata. Drugi del: Dvořak: Slovanski ples v e-molu, Adamič: Andantino, Paganini: Capriccio XIII, XX in Sonatina, Bazzini: Vrvež škratov. Spored je velik, izredno zanimiv in vreden odličnega izvajalca, našega najbolšega violinista Karla Rupla. Obisk najtopleje priporočamo in opozarjamo na točni začetek ob pol 19. uri v veliki unionski dvorani. — Vstopnice so v knjigarni Glasbene Matice.

u— **Mraz je pritisnil.** Čeprav je po koledarju še vedno jesen, je mraz zadnje dni tako pritisnil, kakor bi bila že prava zima. Že teden dni je od tega, ko je hotel sever zagospodariti na nebu, vendar nekaj dni ni mogel do prave veljave. Proti koncu prejšnjega tedna pa se je nebo zjasnilo, zračni tlak se je dvignil in posledica tega je bil občutnejši mraz v noči od sobote na nedeljo. Temperatura je padla od nekaj stopinj nad ničlo na —6.9 stopinj do nedelje zjutraj. Čez dan je bilo sončno vreme, tudi burja je popustila, ljudem pa se je bralo z obrazov, da je nastopil pravi zimski mraz. Jasna noč na ponedeljek je povzročila, da se je mraz še stopnjeval in včeraj zjutraj je na Kongresnem trgu kazal toplomer že —7.4 stopinje. V ljubljanski okolici pa je bil mraz še hujši, ker vemo iz izkušnje, da je vedno nekaj stopinj razlike med toploto v mestu in okolici. Vsi znaki kažejo, da bo vreme ostalo vedro in mrzlo. Če se bo mraz stopnjeval, bo prvi mrzli val letošnjo zimo nastopil 14 dni prej kakor lani, ko smo v začetku druge polovice decembra beležili temperature od 15 do 24 stopinj pod ničlo.

u— **Hitro zadušen ogenj.** V kleti poslopja na Erjavčevi cesti 19 je v nedeljo kmalu po kosilu začelo goreti. Za dimnikarskimi vratci so se vnele saje. Ker so bile tam okrog zložene skladovnice drv, je bila velika nevarnost, če bi ognja pravočasno ne opazili, da bi plameni zajeli vso drvarnico in se potem razširili po hiši. Na pomoč pozvani poklicni gasilci so ogenj takoj zadušili. Skoda je malenkostna.

u— **Nesreče.** Pri podiranju drevja v gozdu se je ponesrečil 45letni posestnik Janez Kočevar iz Hinj Padajoča bukev ga je zgrabila in podrla na tla, da je obležal z zlomljeno desnico. Pod voz je padel in dobil notranje poškodbe 36letni posestnikov sin Franc Stražišar z Vrhnike. Dveletna posestnikova hčerka Štefka Janežičeva s Slivnice si je zlomila desno nogo. Z dinamitno patrono se je igral 12letni posestnikov sin Rihard Eppich iz Kočevja. Nenadno mu je strelivo v roki eksplodiralo in ga ranilo po rokah in trebuhu. Z lestve je padla in se hudo potolkla po glavi in rokah 42letna žena krojaškega mojstra Marija Vrečarjeva iz Device Marije v Polju. S kolesa je padel in se potolkel po obrazu 32letni hlapec pri Codelliju Franc Špetel. 26letno ženo soboslikarja Jožefo Valentinčičevo iz Most je popadljiv pes ugriznil v desno nogo. Ponesrečenci se zdravijo v ljubljanski bolnišnici.

u— **V »Veselem teatru«** bo v sredo, 3. decembra, premiera novega programa štev. 11. — Za Miklavža smo vam pripravili vesela in prijetna presenečenja: enodejanko »Gluhi zet«, s prozo in pesmijo nastopi Ribničan Urban, damam bomo pokazali najnovejšo modno revijo, izredna senzacija pa bo brez dvoma krvava in nad vse žalostna opera: **»Rinaldo Rinaldini«** ali **»Pet mrtvih na en žlak«**. Sodeluje slavni Adamičev orkester. Predstave vsako sredo, četrtek, soboto in nedeljo. — Uprava.

u— **V počaščenje spomina** pokojnega veletrgovca g. Andreja Šarabona je darovala tvrdka Schneider & Verovšek namesto venca na njegov grob Društvu slepih 300 lir. Najlepša hvala! (—)

u— **V vrtnarskem tečaju Sadjarske in vrtnarske podružnice Ljubljana I** bo v sredo 3. decembra predavanje g. ravnatelja mestnih vrtov Antona Lapa o pregledovanju in naročanju zelenjadnih semen, o prezkusu kaljivosti in razkuževanju semena ter o zelenjadnem izboru za Ljubljano. Pričetek bo točno ob 18. (šesti) uri zvečer. Kemijska predavalnica na I. drž. realni gimnaziji. Vstop prost.

u— **Miklavžev večer** bo 5. decembra ob štirih popoldne v Frančiškanski dvorani. Priredi ga Vincencijeva konferenca M. O. To bo res nekaj posebnega. Prične se z angelskim pozdravom vsem navzočim, nato pa se odpre nebeška kuhinjica, kjer angelčki pripravljajo med petjem in rajanjem dobrote za človeške otroke. Sv. Peter in sv. Nikolaj se pričneta odpravljati na dolgo pot... Toda pekel se tudi pripravlja in tam vidimo, kako jih skrbi, da bi otroci ne bili preveč pridni in kako bi ljudi premamili, da bi pozabili na nebesa. Tedaj pa se odpro nebesa in ves nebeški dvor prihaja v sijajnem spremstvu, da obdaruje otroke. Starši, privedite svoje otročičke prihodnji petek k nam, da vidijo vse te čudovite reči! Vsa pojasnila daje in vsa naročila sprejema pisarna »Pax et Bonum«, Frančiškanska pasaža. Tel. 63-64. (—)

u— **Starši, ki žele razveseliti svoje malčke** z obiskom sv. Miklavža in njegovim spremstvom na domu, naj sporoče svoj cenjeni naslov v svrho dogovora oglasnemu oddelku »Jutra«. (—)

Iz Trsta

Zatemnitev od 18.30 do 7.30. Včeraj je stopil v veljavo novi predpis prefekta Tržaške pokrajine, po katerem traja obvezna zatemnitev od 18.30 zvečer do 7.30 zjutraj.

Umrli so v Trstu 84 letna Antonija Jerala, vdova Ielussig, 66 letna Olga Nikičevič, vdova Lindič, in 59 letni Franc Krašnar. Na oklicih sta med drugimi učitelj Tullio Tigelli in zasebnica Albina Elvira Novak. — Dne 29. novembra je bilo v Trstu zabeleženih 10 smrtnih primerov, 2 primera rojstva in 4 poroke.

Iz Novega mesta

n— **Občinske uradne ure.** Na novomeški mestni občini so ostale uradne ure nezpremenjene in se opozarja prebivalstvo, da vsi občinski uradi razen prehranjevalnega urada sprejemajo stranke dnevno samo ob 8. do 12. Popoldne se stranke ne sprejemajo in se vrši v občinskih uradih samo interno delo.

n— **Priskrbite si osebne legitimacije.** Zaradi velikega povpraševanja po osebnih legitimacijah je mestna občina dala v tisk nove dvojezične legitimacije. Te izstavlja mestna občina vsem prebivalcem, ki stalno prebivajo v novomeški občini. Prinesite s seboj sliko in 3 lire! Potrebno je, da si vsak občan nabavi novo legitimacijo.

n— **Prijavite sobe za podnajemnike!** Po naredbi Visokega Komisariata so dolžni vsi lastniki stanovanj, ki oddajajo sobe podnajemnikom, v roku 5 dni prijaviti sobe okrajnemu glavarstvu s točnimi osebnimi podatki. Večina lastnikov takih sob še do danes ni prijavila sob. Zato se vsi pozivajo, da to nemudno store. Prav tako je nujno potrebno prijaviti prazne sobe za nastanitev oficirjev in uradništva. Za najemnino se podnajemnik sam pogodi z lastnikom stanovanj.

n— **Prejem mesa.** V nedeljski številki »Jutra« smo v notici »Živilski trg« pomotoma navedli, da so lahko pretekli teden vzele gospodinje pri svojih mesarjih neomejeno količino mesa. Ta trditev ne odgovarja resnici, ker so gospodinje tudi ta teden prejele 10 dkg mesa na osebo, kakor ostale tedne. Toliko v pojasnilo, da ne bi bile ljubljanske gospodinje nevoščljive novomeškim.

n— **Dobrodelna prireditev.** Okrajni odbor Rdečega križa v Novem mestu priredi danes, v torek ob 18.15 v Prosvetnem domu pester večer »Za vsakogar nekaj«. Na sporedu so lahke operne arije, ljudske pesmi, humoristične pripovedke, komični prizori s petjem in zabavna igrica »Žalujoči potnik«.

n— **Osem sejmov v enem mesecu.** V mesecu decembru bo v Novem mestu kar osem živinskih sejmov in se celo najstarejši ljudje ne spominjajo, da bi se kdaj vršilo v dolenjski metropoli toliko sejmov v enem samem mesecu. Po znanem in tradicionalnem Miklavževem sejmu za goveda, prašiče in konje bodo še štirji sejmi za prašiče in trije uradno odrejeni sejmi za klavno govejo živino.

Iz Spodnje Štajerske

Življenje in smrt. V Mariboru je umrla 71letna zasebnica Terezija Ulčnikova, v Studencih 47letni železniški ključavničar Franc Frank, na Teznem pa 60letni monter Jurij Fuchs. V Ljubnem v Gornji Savinjski dolini sta se poročila posestnik Franc Slatinšek in posestnikova hči Jerica Cirejeva. Poročil ju je župan Anton Andlmann. Nadalje sta se pri Konjicah poročila Stanislav Koser in Vilhelmina Strasserjeva.

Sprejem prostovoljcev. Kakor smo že poročali, sprejema nemška organizacija SS (Schutzstaffel) prostovoljce za fronto, stare od 17 do 45 let. Nadalje se sprejemajo tudi prostovoljci v SS policijsko divizijo in v pripravno službo pri nemški policiji. Včeraj je bil na orožniških postajah v Mariboru nabor doslej prijavljenih prostovoljcev.

Lokomotiva jo je ubila. Na Pragerskem se je v petek zvečer zgodila huda nesreča. 46letna kolodvorska nameščenka Alojzija Fiderškova je šla čez progo, noseč vodo. V tem je privozil na postajo osebni vlak iz Celja. Lokomotiva je zgrabila nesrečno žensko in jo pobila do smrti. Zdravnik ni mogel več pomagati. Truplo so prepeljali v mrtvašnico. — Nadaljnja prometna nesreča se je zgodila na cesti med Ptujem in Ormožem. Neki osebni avto je podrl 40letnega železničarja Franca Janžekoviča, ki se je peljal na kolesu. Kolesar si je zlomil nogo in so ga prepeljali v ptujsko bolnišnico.

Radio Ljubljana

Torek, 2. decembra 1941-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Slovenska glasba, v odmoru ob 8. napoved časa. 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Koncert sopranistke Ane M. Longobardi. 12.45: Malgajev duet na harmoniko. 13: Napoved časa, poročila. 13.15: Poročilo glav. stana Oborož. Sil v slovenščini. 13.17: Orkestralna glasba, pod vodstvom M. Barzizze. 14.45: Poročila v slovenščini. 17.15: Lahka glasba. 17.40: Zbor Elarja. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Soli Cetre, izvaja Marijan Hebajn. 20: Napoved časa, poročila. 20.20: Komentarji k dnevnim dogodkom v slovenščini. 20.40: Koncert operetne glasbe, orkester EIARja pod vodstvom M. D. Šijanca. 21.20: Koncert violončelista Maria Viazzolia, pri klavirju Aleksander Costandinis. 21.50: Vesti v slovenščini. 22: Koncert pod vodstvom M. Mihaela Maciocea. 22.45: Poročila v italijanščini.

Iz Hrvatske

Hrvatska v antikominternskem paktu. V soboto dopoldne se je hrvatski zunanji minister dr. Lorković s svojim spremstvom vrnil iz Berlina. V Dobovi so ga pričakovali zastopniki zunanjega ministrstva in predstavnik nemškega poslaništva, nato pa so se v veliki dvorani zunanjega ministrstva v Zagrebu zbrali člani diplomatskega zbora in vlade k sprejemu. V poglavnikovem imenu in v imenu vlade je dr. Lorkovića pozdravil finančni minister dr. Košak, nato pa je zunanji minister izpregovoril najprej v hrvaščini, nato pa v nemščini. Hrvatski narod je počaščen, je rekel med drugim, da se kot enakovreden partner udeležuje zgodovinskih dogodkov naših dni. To je zasluga poglavnika in velikih zaveznikov, ki so pomagali Hrvatski, da je iz suženjstva prišla v položaj svobodnega drugim enakovrednega naroda. — Po izjavi finančnega ministra dr. Košaka pomeni pristop Hrvatske k paktu proti kominterni končno uvrstitev Hrvatske v evropsko skupnost, ki se bori proti razkrajajočemu boljševizmu.

Zavarovanje tobaka proti toči. Ministrstvo poljedelstva je določilo višino zavarovalnega prispevka za zavarovanje tobaka proti toči za leto 1941. na 4 in pol odstotka od brutto vrednosti izročenega tobaka.

Posvetovalni odbor Zveze grafičnih delavcev. Minister za korporacije dr. Lovro Sušić je imenoval člane posvetovalnega odbora Zveze grafičnih delavcev, ki mu načeluje Milan Krmpotić. Milan Krmpotić je imenovan tudi za namestnika poverjenika Zveze, ostalim imenovanim članom pa bo funkcije odredil poverjenik, donačelnik mesta Zagreba Tomo Biljan.

Za milijon kun štipendij slušateljem kmetijsko-šumarske fakultete. Ministrstvo za poljedelstvo je objavilo odlok o štipendijah za slušatelje kmetijsko-šumarske fakultete. Ustanovljenih je 100 štipendij v skupni vrednosti en milijon kun.

Koncentracijsko taborišče kot kazen. Te dni je bil objavljen zakon, po katerem se osebe, ki ogražajo javni red in mir, internirajo v koncentracijskih in delovnih taboriščih, ki so pod nadzorstvom posebnih ustaških organov. Bivanje v teh taboriščih traja najmanj 3 mesece, največ pa 3 leta. Poveljnik taborišča ima pravico, da trajanje kazni skrajša in način kazni omili. Interniranje v teh taboriščih odreja ustaška policija na podlagi poprejšnjega upravnega postopka, a proti odmeri kazni ni priziva.

Iz Srbije

Skupina nemških gospodarstvenikov na poti v Ankaro. V četrtek je pod vodstvom državnega bančnega svetnika dr. Jakobija prispela v Beograd komisija zastopnikov važnejših nemških industrij in gospodarskih ustanov, namenjena v Ankaro. Komisija ima nalogo, da v okviru nedavno sklenjene nemško-turške trgovinske pogodbe ustvari osnovne pogoje za medsebojne dobave. Pri tej priliki bo sklenjen tudi podroben dogovor o cenah in dobavnih terminih.

Maksimirane cene obutve. V Srbiji so stopile v veljavo nove maksimirane cene za obutev. Po kakovosti in izdelavi znašajo cene 385 in 630 dinarjev za moške, 285 in 445 dinarjev za ženske, 200 in 470 dinarjev za otroške in 175 in 255 za dečje čevlje. Domači čevlji stanejo moški 130, ženski 110 do 170 dinarjev. Vse cene so mišljene za tovarniške izdelke, čevlji domačega dela pa so lahko za 30 odstotkov, čevlji po meri pa za 50 odstotkov dražji. Tudi za opanke so predpisane cene. Moške usnjene opanke stanejo 245 do 265, ženske 195 do 215, otroške 125 do 140, taškne z gumijastimi podplati pa 250, 200 in 125 din.

XV. in XVI. seznam kočevskih izselnikov

Pobotni urad za dolgove in terjatve je v »Službenem listu« 26. t. m. objavil XV. in XVI. seznam kočevskih izselnikov. XV. seznam obsega naslednjih 154 oseb (v oklepajih starost in rojstni kraj):

Draga (obč. Draga): **Muchitsch** Ivan (61, Trava), Marija roj. Lipovitz (57), Ivan (20); **Lauritsch** Franc (30), Helena roj. Mickolitsch (28), Friderik (6), Erna (4); **Swaschnig** Marija (79), Lipovitz por. **Glatz** Marija (51), Ana (20), Marija (18), Ludvik (17), Hubert (29), Antonija (12), Ela (11); **Glatz** Franc (33), Anton (31); **Swaschnig** Ivana (56), Michitsch por. **Swaschnig** Marija (27), Ernest (5), Rihard (3); **Jeschelnig** Anton (67), Ana roj. Wessel (62), Ludvik (18), Josip (17), Franc (21); **Jeschelnig** Ivan (85), Marija roj. Swaschnig (83); **Janesch** Karel (41), Rozalija roj. Jeschelnig (37), Ferdinand (18), Herman (17), Emanuel (9 mes.); **Poje** Jurij (69), Marija roj. Jeschelnik (59), Ivan (16); **Knaus** Anton (31), Karel (30); **Jeschelnig** Franc (24), **Mikolitsch** Franc (68, Laze), Julijana roj. Tschopp (60), Josip (21); **Michelitsch** Anton (30, Podpreska), Olga roj. Muchwitsch (27), Ida (6), Anton (5), Albert (3); **Michelitsch** Alojzija (58, Podpreska); **Oswald** Matilda (38), Milka (16), Karel (14); **Schager** Josip (76), Ivana roj. Hudolin (71), Ludvik (27); **Schager** Anton (30), Helena roj. Primosch (23), Anton (4), Herbert (2); **Jeschelnig** Julijana (56); **Kalitsch** Ana (83); **Jeschelnig** Julija (27), Slavica (26); **Lipovitz** Marija (70, Bazlin); **Jeschelnig** Ana (79); **More** Marija 53), Edvard (18); **More** Franc (29); **Gutschek** Anton (33), Mihaela roj. Krem (26), Anton (4); **Jeschelnig** Ludvik (81), Marija roj. Miklitsch (80); **Janesch** Peter (70), Antonija roj Lauritsch (56), Pavla (18), Marija (15); **Knaus** Franc (52, Loški potok), Amalija roj. Janesch (42); **Knaus** Marija (14); **Janesch** Marija (83); **Lauritsch** Alojzij (39), Marija roj. More (33), Josip (15), Sonja (9); **Lauritsch** Jakob (66, Loški potok), Frančiška roj. Michelitsch (67); **Lipovitz** Franc (36), Ana roj. Gerbitz (30), Olga (5), Konrad (4), Ambrož (2); **Lauritsch** Marija (41, Trava), Emilija (18), Marija (19), Ivan (13); **Michelitsch** Rozalija (42, Trava), Rozalija (19), Ludvik (11), **Schager** Marija (79); **Barthol** Ivan (50), Marija roj. Janesch (41), Josip (17), Bogomir (9), Zofija (7), Arnold (6); **Ribitsch** Adolf (36), Marija roj. Michelitsch (33), Slavica (13), Adolf (8); **Knaus** Ivana (51, Laze); Tuschek por. **Bambitsch** Marija (42), Stanislav (18), Josip (15); **Lipowitz** Rihard (28), Friedhilda roj. Stingler (23), Franc (4); **Jeschelnig** por. Lipowitz Terezija (67); **Pospischil** Amalija (23), Viljem (27), Marija (35), **Pospischil** Josip (59), Julijana roj. Barthol (55).

Laze (obč. Draga): **Poje** Anton (61), Katarina roj. Pospischil (54), Franc (17), Anton (34), Ivan (29); **Mikolitsch** Marija (27): **Mikolitsch** Ivan (57), Getruda roj. Knaus (52), Julijana (20), Ema (14), Ljudmila (11), Josip (22), Franc (25); **Knaus** Anton (55, Stari kot), Karolina roj. Pospischil (52), Valentin (19), Emilija (17), Karel (15), Julija (13); **Macher** Josip (57), Julija roj. Zbatznik (43), Ivana (17); **Mikolitsch** Ivan (32), Frančiška roj. Muhitsch (28), Hermina (2); Türk por. **Tschernitsch** Ana (58); Josip (18); Malnaer por. **Wessel** Marija (60); Türk por. **Wessel** Amalija (61, Podpreska).

Komolce (obč. Stari log): **Kraker** Alojzij (41), Regina roj. Schmidt (27), Ivan (6).

•

XVI. seznam obsega naslednjih 112 oseb (v oklepajih starost in rojstni kraj):

Gor. Topla reber (obč. Stari log): **Pfeifer** Rudolf (30); **Mausser** Albina (36), Jarislaus (8); **Hutter** Ivan (47, Dunaj), Cita roj. König (23); **Kinkopf** Josip (32, Komolce), Angelina roj. Kraker (30), Josip (8), Marija (7), Valter (4); **Hutter** Anton (77), Robert (38); **Hutter** Oto (32), Klara roj. Gliebe (28); **Kinkopf** Vilibald (34), Pavla roj. Kraker (34), Ela (11), Emil (7); **Mausser** Josip (55), Alojzija roj. Petschauer (52), Erih (20), Marija (18), Justina (16), Zofija (11), Doroteja (10), Ernestina (6), Frida (31), Rihard (28), Helena (25), Filip (23); **Kinkopf** Ivan (65), Magdalena roj. Wittreich (60), Helena (19), Ivan (22); **Venedik** Magdalena (82); **Schauer** Peter (43), Pavla roj. Kösel (40), Josip (19), Marija (17), Albin (15), Ivan (11), Alfred (8), Herman (21); **Pfeifer** Alojzija (61, Petanje).

Dolga vas (obč. Kočevje okol.): **Wolf** Ivan (76), Marija roj. Fischer (71), Alojzij (19); **Lesar** Rudolf (31), Marija roj. Weiss (22), Leo (18).

Livold (obč. Kočevje okol.): Bachmayer Henrik (44), Frida roj. Petsche (33), Henrik (10), Frida (8), Adelhajd (1), Ernest (18).

Komolce (obč. Stari log): **Mausser** Marjeta (75), Josip (48); **Mausser** Josip (43), Pavlina roj. Schmidt (37), Josip (18), Marija (16), Santa (14), Albert (11), Ana (9), Franc (5); Petsche por. **Hönigmann** Julijana (46), Kristina (18), Herta (14), Josip (5); **Kraker** Franc (38), Emilija roj. Mausser (30), Adolf (8 mes.); König por. **Kraker** Magdalena (64); Kraker por. **Schmidt** Marija (79); **Kraker** Ivan (54), Helena roj. Kraker (45), Josipina (19), Siegfried (14), Ema (9), Erna (1), Marija (21); **Kinkopf** Marija (60).

Srednja vas (obč. Draga): Maurin por. **Malner** Helena (43), Frančiška (14), Anton (9), Adolf (3); Wessel por. **Schager Frančiška** (55, Trava), Veronika (13), **Janesch** Ana (37); Knaus por. **Janesch** Ana (83); Miklitsch por. **Kalzitsch** Frančiška (59); **Schager** Ema (20), Ivan (35); **Schager** Gregor (59), Helena roj. Raischel (62); **Pospischil** Ivan (30); **Pospischil** Josip (63), Marija roj. Knaus (55), Marija (17), Rudolf (14); **Muchitsch** Anton (57), Marija roj. Poje (49), Anton (20), Štefanija (18).

Laze (obč. Draga): **Türk** Josip (34), Helena roj. Tschimpritz (29), Josip (13), Julija (8), Ernest (7), Zdravko (6), Ivan (1).

Morebitni upniki gori navedenih oseb morajo **do 10. decembra prijaviti svoje terjatve Pobotnemu uradu za dolgove in terjatve, Ljubljana, Rimski trg.**

ZAPISKI

Dr. Anton Grad, Italijanski tečaj za Slovence. Deseti zvezek tega, z mehanično sugestivno metodo sestavljenega učbenika za italijanski jezik, obravnava v 42. nalogi sedanjik konjunktiva, prinaša razne vrste čtiva, med drugim vzorce zasebne in trgovske korespondence, prehaja k imperfektu konjunktiva in ga slovniško razlaga, navaja vrsto pregovorov, objavlja izvlečke iz listov z raznimi zanimivimi dogodki, vedno z dobesednim prevodom. Ob koncu zvezka je slovnični pouk o rabi določnega naklona in konjunktiva ter vprašalnih in vzklicnih zaimkov in pridevnikov. — »Italijanski tečaj za Slovence«, ki ga sestavlja dr. Anton Grad za knjigarno Tiskovne zadruge, se bliža koncu. Z njim dobivajo slovenski samouki v italijanščini najlažji in najprimernejši učbenik, ki opravičuje po vsem svojem značaju priporočilo vsakemu, kdor se zanima za učenje italijanskega jezika.

Dva slovenska dirigenta, Mirko Polič in skladatelj L. M. Škerjanc, bosta v teku decembra naštudirala in dirigirala koncert: prvi v Genovi in drugi v Parmi. V programu, ki ga bo izvajal Polič, bo tudi Lajovčev »Capriccio«, v sporedu Škerjančevega koncerta pa bo dirigentova lastna skladba.

Aischylos, Istituto Nazionale del Dramma Antica je začel izdajati dele starih dramatikov. V prvi knjigi je izšel Aischylos (»Supplici«). Knjigi daje posebno veljavo odličen uvodni esej iz peresa Raffaela Cantarella, ki se bavi v zvezi z ustanoviteljem stare grške žalolgre s celotno problematiko tragedije.

Nadlerjeva nemška literarna zgodovina. S pravkar izišlo četrto knjigo je bila zaključena velika, ilustrirana izdaja Josefa Nadlerja »Literaturgeschichte des Deutsches Volkes«. Je to popolnoma predelana četrta izdaja dela, ki si je pridobilo sloves tudi izven Nemčije. Kritika označuje izid te knjige za enega največjih dogodkov na nemškem knjižnem trgu. V četrti knjigi je najzanimivejši pregled sodobnega slovstva od 1914—1940. Značilna je Nadlerjeva periodizacija nemške literature. Pisec jo deli v štiri velika razdobja: »Ljudstvo« (800—1740), »Duh« (1740—1813), »Država« (1814—1940) in »Reich« (1914 do danes). Pojmovanje literarne zgodovine je potemtakem podrejeno zgodovinskim silnicam razvoja državne moči; samo doba prosvetljenjstva in idealizma je dobila skupni imenovalnik »duh«. Značilna je nadalje tale Nadlerjeva označba svetovnega pomena nemške literature: »Svetovnozgodovinsko preobrazbo Nemcev od svetovnega naroda k državi in od države k imperiju (rajhu), od imperija pa k svetovnemu narodu obdaja mogočen sprevod duhov vsega sveta. Narodi sosednih kopnenih dežel so s svojo usodo in udeležbo vklenjeni v to preobrazbo. Oni spremljajo sprevod, prijazno in sovražno, so sami razgibani od njega ali ga gibljejo sami; darujejo ali so obdarovani. Svetovna literatura — to je literatura nemškega svetovnega naroda; vseeno, pod katerim poldnevnikom je zrasla, povsod je vznikla iz stanovitne sredine nemškega narodnega značaja«.

O propadu antičnega sveta obstoji vrsta del, ki razglabljajo obilno problematiko tega nerešenega in do neke mere nerešljivega vozla vprašanj, v kolikor gre za ugotovitev vseh vzrokov in udeleženih silnic. Kurt Pfister je izdal sedaj novo knjigo z naslovom »Der Untergang der antiken Welt«, ki vsebuje poleg orisa celotnega procesa tudi mnogo neposrednih pričevanj iz listin cezarjev in iz spisov v tej dobi živečih pesnikov, zgodovinarjev in filozofov. Značilno je, da se v najnovejših raziskovanjih osredočuje proces propada okrog tragične osebnosti Dioklecijana, ki je bil usoden nosilec velikega zgodovinskega preobrata. Dioklecijan je s svojimi daljnosežnimi ukrepi, ki naj bi rešili enotnost in moč rimskega imperija, dosegel baš nasprotno, kakor je hotel doseči. Njegov novi sistem štirih regentov, ki naj bi učvrstil državo, je samo pripravil njen končni razpad v dve polovici. Njegovo preganjanje kristjanov je s svojimi mučenci samo utrdilo in razširilo idejo, za-per katero se je boril. Tako dokazuje Pflister s svojo razčlembo kritičnih razdobij rimskega imperija, da njegovega propada ni zakrivilo nravno propadanje naroda, marveč politika onih, ki so ga vodili in ki niso znali videti važnih dejstev ter pravilno oceniti določenih pojavov.

Iz literature o žurnalistiki. Znani specialist za žurnalistično vedo, monakovski profesor dr. Karl d'Ester, ki se je pred leti zanimal tudi za razstavo slovenskega tiska v Ljubljani, je izdal obsežno knjigo »Die Presse und ihre Leute im Spiegel der Dichtung. Eine Ernte aus drei Jahrhunderten«.

SPORT

Dva značilna izida

Nogometna revija v korist blagajne SNZ je uspela samo na polovico — V samo dveh tekmah sta visoko zmagala Mars in Hermes

Ljubljana, 1. decembra

Čisto zimska je bila včerajšnja nedelja in vse bolj kakor za nogomet bi bila pripravna za drsanje ali smuko, toda v našem sportnem sporedu smo imeli žal samo nogomet. Žal pravimo zato, ker nas je nekoliko preveč prepihalo na onem znanem travniku, ki je tako odprt proti planinam, pa tudi zaradi tega, ker je ta dvojna nogometna revija — drugorazrednih moštev dopoldne in vseh »kanonov« iz I. razreda popoldne — v korist zvezne blagajne le preveč trpela zaradi te neprijetne temperature. V dopoldanskih urah se je živo srebro tako vztrajno držalo pod ničlo, da so Mladika in njeni sateliti sploh odrekli pokorščino zveznemu sklepu; igrišče SK Mladike, na katero sta bili odrejeni obe tekmi s partnerji II. kategorije, je bilo prazno. Popoldne se je po dolgem oklevanju slednjič pokazalo sonce, toda bilo je tudi precej skopo s toploto; ker so nastopajoči začeli z izdatno zamudo, se je konec druge tekme zavlekel tako, da so mnogi gledalci — spet zaradi presvežega vetra z vzhoda že mnogo pred koncem zapustili igrišče. Bilo jih je v ostalem nekaj sto, ki so kljub vsemu ostali zvesti tradiciji in priložili svoj delež k okrepitvi zvezne blagajne.

Mimo tega pa je o tem včerajšnjem nogometnem sporedu težko reči kaj vzpodbudnega. S propagandne in materialne strani je uspeh — to smo že ugotovili — komaj zadovoljiv, toda tudi v tehničnem pogledu sta obe tekmi pokazali pomanjkljivosti kakršnih med igralci — recimo iz elite slovenskih nogometašev — ne bi smelo biti toliko na kupu kakor jih je bilo ta dan. V opravičilo si pripovedujejo, da so zdaj vsa ta moštva prav za prav že mesce dni na počitnicah in da tudi že dolgo poprej niso imela prave priložnosti za težke in važne tekme, toda prej ali slej se bodo tudi njim odprla vrata v večji svet in takrat nas čakajo — če ostane pri tem — huda razočaranja, kakršnih morda še nismo doživeli v tem križevem potu, ki ga hodi že dolga leta ljubljanski nogomet.

Štiri enajstorice so se včeraj zvrstile pred nami. 44 igralcev iz vseh klubov I. razreda, in vendar vse te kombinacije niso mogle zapustiti vtisa, da so se premaknile dalje od one točke, do katere so se povzpele morda že lani ali predlanskim, pa čeprav so se medtem tudi pomladile v nekaterih vrstah. Vse je tako okorno, vse je tako neizdelano, vse je tako približno, da ob presoji celote ostane prav za prav ena sama pozitivna postojanka, to sta volja in elan, ki pa tudi nista skupna vsem. V tem pogledu je treba najbolj pohvaliti Hermežane, ki so včeraj zaigrali z vsem srcem in dobili za to vrlino zasluženo priznanje v obliki neoporečne zmage nad svojim »večnim« nasprotnikom Ljubljano, v nekoliko manjši meri pa velja to enako tudi za Mars, ki je kljub silnemu pritisku reprezentance, sestavljene iz igralcev Svobode in Jadrana, izdržal s svojimi »starimi« gadi do konca in si tudi zasluženo priboril več ko zgovorno zmago. Kdor je prišel štet gole, je prišel najbolj na račun; nič manj kakor 18 jih je padlo v dveh urah, morda tudi dokaz več, da so bili to pot na delu nogometaši, ki so bodisi silno slabi v obrambi ali pa nenavadno srečni pri streljanju na cilj, tembolj če se upošteva, da smo gledali v obeh parih nasprotnike s približno enakimi nadami za zmago. Sicer pa poglejmo obe prireditvi še nekoliko podrobneje!

10 golov v prvi tekmi

Mars — I. razred 7 : 3 (2 : 0)

Marsu so postavili nasproti enajstorico iz najmočnejših sil Svobode in Jadrana, dveh moštev, ki sta v letošnjem prvenstvu že pokazali, da nekaj znata, prav gotovo pa imata v svojih vrstah nekaj posameznikov, s katerimi bi lahko izpolnili vsako reprezentanco našega mesta. Tekma, ki se je, kakor rečeno, začela z znatno zamudo, je potekala v prijetnem ozračju in na nekoliko razmehčanih tleh prav živahno in je kmalu po otvoritvi pokazala, da ima bolj homogeno in bolj udarno enajstorico Mars. Doberletovi so že do odmora prehiteli nasprotnike za dva gola — otvoril je serijo Doberlet sam, ki je bil pozneje »zraven« še trikrat — po odmoru pa so se razgibali tudi oni iz kombinirane garniture. Trikrat so že potresli Marsovo mrežo — Rogljev volley, ki je bil tretji in zadnji gol v Marsovi mreži, naj bo omenjen posebej — potem pa je Marsov stroj spet začel delovati iz neposredne bližine. Rutinirana napadalna vrsta je znala spretno izkoristiti vsako napako nasprotne obrambe in izid je bil nazadnje brez težav kar 7 : 3. Igra je bila fair, manjkalo ji je pač onega pravega duha in borbenosti, ki potegne najprej igralca, potem pa še gledalca.

Sodil je g. Pušenjak.

Hermes se ne da Ljubljani

Hermes — Ljubljana 5 : 3 (4 : 1)

V drugi tekmi sta se srečala dva nasprotnika s pravim imenom, Hermes in Ljubljana, obe enajstorici, ki že dolgo zavidljivo gledata druga po drugi in med katerima se že nekaj časa bije trdi boj za primat na zelenem polju, čeprav je dozdaj še zmeraj krepko v rokah Ljubljane. Toda imeni Hermesa in Ljubljane zvenita vsak dan bolj tako kakor nekdaj Primorja in Ilirije in vsako srečanje med njima vabi že samo zaradi tega. In prav zato se sestajata samo po oficielnem sporedu in samo tedaj, kadar gre za odločitve.

Včeraj ni šlo za točke niti za pokal, toda Hermes je doživel enega svojih dni, ki ne bo tako kmalu pozabljen v njegovi nogometni sekciji in njenimi pristaši. Moštvo, ki ni moglo priti na teren kompletno in si je moralo (vsekakor ne rado)! za mesto levega krila »izposoditi« Erberja, je gladko zmagalo nad Ljubljano, manj nepopolno kakor je bilo samo. Proti tej zmagi poleg vsega ne more biti nobenega ugovora, ker je Hermes zaigral s takim poletom, da bi bil lahko premagal še večje ovire kakor jih je nudila včeraj Ljubljana. Enajstorica je res da proti koncu igre močno klonila in si dala zmanjšati že doseženi izid od 5 : 1 na 5 : 3, toda ne glede na to so njene vrste pokazale vse drugačno voljo do zmage kakor pri belo-zelenih. (Včeraj so bili vsi modri, tako da jih je bilo težko ločiti in so igralci grešili celo med seboj). S tehnične strani — to smo prav za prav že rekli — se zdi Ljubljana razmeroma bolj podkovana, bila pa je vse preveč udobnjaška in je verjetno tudi podcenjevala nasprotnika; za oko lepega nogometa in povezane igre, ki bi lahko zadovoljila gurmane, je tudi ta tekma nudila bore mali.

Iz poteka na kratko naslednje:

Vodstvo doseže Lj. po Klančnikovi napaki, ki jo izkoristi Hacler. 1:0 za Lj. Po daljšem nihanju se ponudi prilika Erberju, da položi žogo pred Brodnika, ki izenači 1 : 1. Kmalu nato je spet na delu Erber; zdaj dobi usnje Aljančič in že je 2 : 1 za Her. Nevarnost še ni minila; ne dolgo za tem je spet pri žogi Brodnik in H. vodi 3 : 1. Tik pred odmorom je H. spet pred vrati Lj.; Aljančič dobro izkoristi gnečo in Lj. mora spet kapitulirati 4 : 1 za H. Po odmoru je H. še zmerom v napadu. Erber in Razbornik se sporazumeta za naslednji gol, najlepši v tej tekmi. 5 : 1 za Hermes. Lj. postaja nemirna, dokler slednjič le ne pride do besede in deloma popravi zamujeno. Lah doseže v tem delu krasen gol (5 : 2) in potem je slednjič po nekaj neuspelih poskusih uspešen še Bertoncelj (5 : 3).

Moštvi sta nastopili v naslednjih postavah:

Ljubljana: Mikuž, Puterle, Udovič, Orel, Pilej, Pelicon, Starec, Kroupa, Lah I., Bertoncelj, Hacler.

Hermes: Razbornik, Gvardjančič, Klančnik, Goršič, Gomezel, Mešnik, Oblak, Brodnik, Aljančič, Razbornik, Erber (kot gost).

Sodnik: Vrhovnik (Dorčec, Makovec).

Triestina izgubi prvo tekmo

Po VI. kolu prvenstva vodi spet Roma pred Venezio in Fiorentino odn. Triestino

Šesto kolo prvenstvenih tekem med 16. najboljšimi moštvi iz Države izkazuje izredno tesne rezultate, pet zmag in tri remise. Od slednjih sta dva ostala brez gola, med zmagami pa sta najizdatnejši dve po 2 : 0, med katerima je tudi ona iz Bologne nad Triestino. Tržačani so tako doživeli prvi poraz na vročih tleh v Bologni, na katerega so bolj ali manj računali; vsekakor je gneča na prvih mestih tako huda, da so že zaradi dveh golov v škodo odleteli za tri mesta z vrha, od prvega na četrto. Vodstvo je spet prevzela Roma, na repu pa je Modena. Izidi minule nedelje so bili naslednji:

Rim: Roma — Milano 2:0 (2:0),
Livorno: Livorno — Lazio 2:1 (0:1),
Milano: Fiorentina — Ambrosiana 1:0 (1:0),
Modena: Modena — Liguria 1:1 (1:1),
Napoli: Napoli — Torino 0:0 (0:0),
Bologna: Bologna — Triestina 2:0 (1:0),
Torino: Juventus — Venezia 0:0 (0:0),
Genova: Genova — Atalanta 1:0 (0:0).

V diviziji B se je nedeljsko kolo končalo najslabše za vodilno Fanfullo, ki je izgubila v Brescii z najvišjo razliko dneva (6 : 4) in se morala za dve mesti umakniti zdaj prvoplasirani Vicenzi in še boljši Novari. Rezultati v tej diviziji so bili v nedeljo naslednji:

V Bariju: Bari — Spezia 2:1, v Pratu: Savona — Prato 1:0, v Vicenzi: Vicenza — Alessandria 2:0, v Vidmu: Udinese — Pro Patria 1:0, na Reki: Pescara — Fiumana 2:1, v Lucci: Padova — Lucchese 2:1, v Novari: Novara — Reggiana 3:0, v Sieni: Siena — Pisa 2:1, v Brescii: Brescia — Fanfulla 4:0.

Nogometni sodniki iz Ljubljanske pokrajine bodo prihodnjo nedeljo (7. t. m.) na pobudo tukajšnjega zaupnika CONI-a obiskali prvenstveno tekmo Triestina-Juventus v Trstu, ki jo bo vodil eden najbolj znanih italijanskih mednarodnih sodnikov. Kdor izmed njih se še ni javil, pa se želi udeležiti izleta v Trst, naj se čimprej zglasi (glej objavo v nedeljskem »Jutru«!). Odpotovati nameravajo v nedeljo z brzim vlakom ob 8.25. Podrobne informacije daje tajnik ZNS Pušenjak.

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 2. dec.: Nocoj bomo improvizirali. Red Torek. Začetek ob 17.30.

Sreda, 3. dec.: O, ta mladina. Red Sreda. Začetek ob 17.30.

Četrtek, 4. dec.: O, ta mladina. Red Četrtek. Začetek ob 17.30.

»Nocoj bomo improvizirali« je naslov originalne predstave, ki pokaže poskus sodobne improvizacije. Večer ima za osnovo neko Pirandellovo novelo. Ljubosumnost na preteklost je glavna nit dejanja. Vpogled v delo režiserja in igrealcev pri ustvarjanju te svojevrstne predstave je zanimivost zase. V glavnih vlogah: Levar, Gabrijelčičeva, Severjeva, Jan. Režiser in inscenator ing. arh. B. Stupica.

Gherardo Gherardi: »O, ta mladina«. To sodobno delo je pisano v slogu fine komedije. Namen avtorja je bil pokazati, kako privede sodobno mladino, ki se bori s predsodki, da čustvo in prava ljubezen v današnjem času več ne obstojijo, lahko človek, ki veruje v svoje poslanstvo vzgajanja, na pravo pot. Glavno vlogo bo igrala Nablocka.

Drama pripravlja v režiji prof. Šesta našo ljudsko igro: »Rokovnjači«. Kot je znano, sta uporabila pisatelja Kersnik in Jurčič zgodbo o »Rokovnjačih« za povest o njih. Fran Govekar, naš znani književnik i ngledališki kritik, je napravil pred leti dramatizacijo, ki je žela na vseh slovenskih odrih velik uspeh. Uprizoritev te igre bo letos prav zanimiva.

Miklavž bo prišel kakor vsako leto tudi letos v Dramo ter se bo oglasil z vsem svojim sijajnim spremstvom angelov, parkljev, Mefistom itd. pri mladinski predstavi »Sneguljčica«, ki bo v soboto ob 17. uri. Obdaroval bo pridne otroke. V nedeljo ob 14. uri jih bo prišel pozdravit k predstavi »Princeska in pastirček«, v ponedeljek popoldne pa se bo prišel k predstavi »Peterčkove poslednje sanje« poslovit. Starše opozarjamo na zelo znižane cene od 10 lir navzdol. Miklavž bo zbiral svoja darila od četrtka dalje vsak dan v Drami. Darila morajo biti opremljena z natančnim imenom in naslovom obdarovanca.

OPERA

Torek, 2. dec.: Zaprto.

Sreda, 3. dec.: Madame Butterfly. Red A. Začetek ob 17.30.

Četrtek, 4. dec.: Rigoletto. Dijaška predstava. Zelo znižane cene. Začetek ob 16. uri.

Predstava Verdijevega »Rigoletta« za dijake bo v četrtek ob 16. uri po zelo znižanih cenah. Naše občinstvo, ki ceni melodioznost Verdijevih oper, je z zadovoljstvom pozdravilo uprizoritev tega dela, ki je vedno polnilo opero in s tem dokazalo svojo splošno priljubljenost. Izreden uspeh imata Ribičeva kot Gilda in Primožič kot Rigoletto. Vojvodo Mantuanskega poje v letošnji zasedbi Manoševski, Maddaleno — Španova, Sparafucila — Lupša, Monterona — Pbgelj. Sodelujejo še: Poličeva, Stritarjeva, Sladoljev, Perko in Kos. Dirigent D. Žebre, režiser R. Primožič, koreograf ing. Golovin.

»Desetnica« nova mladinska igra. Krstna predstava bo v nedeljo 7. t. m. Besedilo je napisal Fran Lipah, glasbo J. Gregorc. Motiv igre je posnet po narodni pravljici. V naslovni vlogi Barbičeva. Režiser E. Frelih, dirigent J. Gregorc, koreograf ing. P. Golovin.

NAROČAJTE V „JUTRU“!

Mali oglasi

Službo dobi

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Sobarico
izvežbano, iščem. Predstaviti: Lepodvorska 33, vsak čas. 19834-1

Služkinjo
pošteno, iščem za 15. december. Pristavec, Bohoričeva 16-I. 19851-1

Službe išče

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Frizerka
dobra moč, želi zaposlitve. Vospobojnik, Koroščeva 8. 19852-2

Pouk

Beseda 1 —.30, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 2.—.

Klavirsko harmoniko
in klavir poučuje gospa po hitri in uspešni metodi. Obenem pouk teorije. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19592-4

Prodam

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Braška
ogljeni zdrob, prodam večjo količino. Tel. 24-50. 19630-6

Prodam
več novih kompletnih vrat in oken. Fister, vogal Zvonarske in Prijateljeve ul., III. nadstr. 19857-6

Kupim

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Fotoaparat
Leica ali Contax, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Foto«. 19848-7

Rabljene steklenice
očiščene, kupujemo: od Jekocitrola, Tonovina in Efetusina z zamaškom ali brez. — »Čehostaklo«, B. Lisek, Resljeva cesta. 19587-7

Kupujemo
stare pile in raše vseh vrst po najvišji ceni. Pilarna Figar, Vošnjakova 12. 19837-7

Prazne steklenice
vinske, vseh vrst, vsako količino, plačamo najbolje — Rupena, Tavčarjeva 6, telefon 38-47. 19842-7

Zaboje
rabljene, velike, kupujem. Ponudbe na litografijo Josip Čemažar, Igriška ul. 6. 19845-7

Radio

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Radioaparat
3cevni, ugodno prodam. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19846-9

Sobo odda

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Opremljeno sobo
lepo, sončno, s posebnim vhodom in souporabo kopalnice, oddam takoj. — Trstenjakova 7. 19843-23

Opremljeno sobo
s posebnim vhodom, oddam dvema gospodičnama. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 19854-23

Neopremljeno sobo
takoj oddam. Vprašati: Čopova 19-III. 19849-23

Sobe išče

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Sobo
s štedilnikom, v centru, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro plačam«. 19836-23a

Miren zakonski par
išče v centru sobo s posebnim vhodom. Ponudbe na: Gledališka 7-I., Egorov pri Čeferinu. 19838-23a

Sobo
v centru ali vili, išče boljši zakonski par. Plačam tudi več mesecev naprej. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Svetla«. 19858-23a

Opremljeno sobo
v centru, ev. s hrano, išče boljša mirna oseba. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam«. 198'6-23a

Obrt

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Odeje
iz vate in puha, nove in stare, vam zašije. — Ljubljana, Marijin trg 2-II. 19526-30

Posest

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Večjo trgovsko hišo
donosno, v strogem centru, kakor tudi več lepih parcel, proda ugodno »GLOBUS«, Petrarkova ul. 26 (Komenskega ul.), telefon 31-03. 19855-20

Prodam
petstanovanjsko pritlično hišo z velikim vrtom, ugodno za parcelacijo. Mala čolnarska 4. 19850-20

Izgubljeno

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Izgubila se je
zlata damska urica od Emone do vrh Tivolija. Pošten najditelj naj jo vrne proti dobri nagradi pri Baraga, Miklošičeva 3, dvorišče Uniona. 19844-28

Psiček - Foksterier
belo-rjavo lisast, se je izgubil. Najditelj naj ga odda proti nagradi v Močnikovi ul. 6. 19847-28

Sadje

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Zimska jabolka
so tudi lepo Miklavževo darilo. Dobite vsako količino pri tvrdki Lavrič & Štrumbelj, Javna skladišča, Tyrševa c. 33. 19835-34

Informacije

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Opozorilo!
Podpisana nisem plačnica za dolgove, ki bi jih naredila moja hčerka Klemenčič Marija od 15. sept. 1941 dalje. — Štular Marija, Detelova 6. 19840-31

Lastnika
tovornega avtomobila, ki mogoče nima dovoljenja za vožnjo ali pa mogoče nima pogonskega goriva, naprošam, da bi ga posodil ali pa šel vozit blago po mestu. Plačam po dogovoru od km ali pavšalno. Reflektant naj kliče tel. št. 22-86 med 12. in 15. uro. 19853-31

Filatelija

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Znamke
vse s pretiskom: Cooi, R. Commissariato, Alto Commissario, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »S točnimi podatki«. 19604-39

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA,
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

INSERIRAJ V „JUTRU“!

†

Za vedno nas je zapustil naš dobri mož, oče, brat, stric in svak, gospod

Gaspari Anton

drž. cestni nadzornik v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v torek, dne 2. decembra ob 16. uri z žal — kapelice sv. Antona — k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 1. decembra 1941.

ŽALUJOČI OSTALI

†

Umrl nam je naš najdražji soprog, svak in stric, gospod

M. U. dr. Alojzij Šlechta

zdravnik

dne 23. novembra t. l. v Novih Strašecih.

Sv. maša za pokojnim se bo darovala v sredo, dne 3. decembra 1941 ob 8. uri v župni cerkvi v Trnovem.

Nové Strašeci, Ljubljana, dne 1. decembra 1941.

ŽALUJOČI RODBINI ŠLECHTA - REPIČ

R. Sabatini: 8

DOTA IN SRCE

Roman

»Nič se ne bojte, madame,« sem zaklical. »Nisem morilec, temveč človek, ki je v neposredni nevarnosti, da ga umorijo. Zato vas prosim, da me vzamete v varstvo.«

Rekel bi bil še kaj, toda konec kočijaževega biča se mi je poniževalno opletel okrog ramen.

»Pri tej priči dol, malopridnež,« je zatulil surovina. »Dol skoči, ali pa ustavim.«

Ubogati ga bi bilo blaznost. Nedaleč za nami je žvižgaje in rjové valovala razjarjena množica; in ko bi bil zapustil pribežališče, ki mi ga je bil ponudil slučaj, bi ji bil nedvomno padel v pesti. Namesto da bi odskočil, kakor je nepremišljeno terjal voznik, sem se torej z velikim naporom še bolj privzdignil in posrečilo se mi je, da sem s polovico telesa zlezel v kočijo; ko je to videla, je plavolasa lepotica znova zavreščala in bič me je spet neusmiljeno oplazil po nogah. Toda v kočiji je sedela še druga mlada ženska s črnimi očmi in prekrasnim podolgovatim obrazom, ki me je zaničljivo merila z očmi.

Njeno ponosno držanje je bilo tako vidno prežeto s pogumom, da sem se v drugo nejši obrnil k nji.

»Rotim vas, gospa, dovolite mi, da se skrijem k vam v kočijo in ostanem nekaj minut v vaši družčini. Podvizajmo se, gospa. Vaš kočijaž ustavlja voz, a mene bodo vpričo vas ubili, če mu ne ukažete, da se premisli. Uboj sam zase ni sicer nič posebnega, gledati ga pa ni lepo, in za nič ne bi hotel razžaliti vaših lepih oči s tolikanj odurnim prizorom.«

Nisem se bil zmotil v svoji sodbi o nji in moje ravnodušne, neprisiljene besede so mi takoj zagotovile njeno sočutje in pomoč.

Naglo se je zganila, pomolila glavo skozi drugo okence ter ukazala:

»Poženite, Luj. Še hitreje!« Nato se je obrnila k meni, rekoč: »Če vam je ljubše, gospod, lahko potegnete noge v kočijo.«

»Vaše besede, gospa, so tako sladka godba, da jim že dolgo nisem slišal enake,« sem galantno odvrnil in ustregel njenemu vabilu. Nato sem se znova iztegnil iz kočije ter prešerno pomahal s klobukom proti množici, ki je bila spoznala jalovost nadaljnjega zasledovanja in nenadoma obstala.

»Na veselo svidenje, gospoda!« sem zaklical. »Pridite k meni vsak zase, pa sem vam porok, da bo imel peklenšček vse roke polne dela, ko bo pripravljal prostor za vas.«

Odgovorili so mi z glasnim tuljenjem, jaz pa sem sedel in buhnil v smeh.

»Bojazljivec niste, gospod,« je rekla temnolaska.

»Nekatero grenko sem moral pogoltniti v svojem življenju, ljubka gospa; toda niti najhujši sovražnik me ne bi mogel imenovati bojazljivca.«

»Zakaj ste po tem takem bežali?«

»Zakaj? Po mojih mislih zato, ker se v preveliki ponižnosti svoje duše nisem imel za poklicanega, da bi umrl.

Ugriznila se je v ustnico in nožica ji je nestrpno zacepetala.

»Norčujete se iz mene, gospod. Kje želite sestopiti?«

»Zastran tega se, prosim, nikar ne vznemirjajte; lahko vam zatrdim, da se mi nikamor ne mudi.«

»Predrzni postajate, gospod,« je vzkliknila z jeznim glasom. »Odgovorite mi, kam ste namenjeni?«

»Kam sem namenjen? Oh, v Palais Royal.«

Razširila je oči in me zgovorno pogledala.

V resnici sem moral biti za oči vsake ženske, posebno pa te, ki je bila ljubka in mlada, kaj klavrna prikazen: blaten od glave do nog, v premočenem telovniku, pokrit s klobukom, ki je voda kar curljala od njega, s polomljenim peresom za njim in v hlačah razparanih od Canaplesovega meča. Mislim, da nisem bil prav nič podoben dvorjaniku; ko sem ji rekel, da sem namenjen v Palais Royal, me je utegnila obsoditi za srečnega ljubimca kake kuhinjske dekle. Toda v Palais Royal zahaja razen dvorjanikov in ljubimcev še neka druga vrsta ljudi — v to spadajo na primer kardinalovi vohuni — in po njeni nenadni hladnosti, še bolj pa po vprašanju, ki se ji je utrgalo z brezmadežno lepih ustnic, sem takoj uganil, da me je v mislih uvrstila mednje.

»Zakaj vas je množica lovila, gospod?«

Po zvoku njenega glasu in po načinu, kako me je izpraševala, je bilo čutiti, da je vajena ukazovanja. Prav to kraljičje vedenje me je zapeljalo, da sem, kakor že prej, nekam porogljivo odvrnil:

»Zakaj me je množica lovila? Jojmene! Zakaj le sodrga preganja velike ljudi? Zato, ker ljubi njihovo druščino.«

Njene brezprimerne oči so se jezno zabliskale; rahli nasmeh, ki mi je blodil po ustnicah, je bil očitno huda preizkušnja za njeno potrpežljivost.

»A s čim ste si zaslužili njeno vsiljivo navezanost?«

»Nič posebnega nisem storil... človeka sem ubil,« sem hladno odvrnil. »Če ga pa nisem ubil, sem mu vsaj ugladil pot v nebeški raj.«

Plavolaso dekletce je prestrašeno vzkriknilo in si z belimi ročicami zakrilo obraz. Moja izpraševalka je ostala hladna in mirna. Odgovor, ki ga je dobila, je še bolj okrepil njen sum.

»Zakaj ste ga ubili?«

»Po mojih mislih zato,« sem odvrnil, kakor da hočem potrditi njeno sumnjo, »ker je tudi on skušal ubiti mene.«

»A! Zakaj vas je skušal ubiti?«

»Zato, ker sem ga bil zmotil pri kosilu.«

»Mar bi brzdali svojo šaljivost,« me je zavrnila in spet vzplamtela v obraz.

»Častna beseda, da ni bilo nič hujšega. Med tem ko je jedel, sem mu potegnil prt z mize. Plemič je bil vzkipljivega značaja in moja veselost ga je užalila. To je vse.«

Zazdelo se mi je, da vidim v njenih očeh senčico dvoma; nemara je ta mah pomislila, da utegne biti sodba, ki si jo je bila ustvarila o meni, nekoliko prenagla.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Oton Christof. — Vsi v Ljubljani.